

UNIVERSITAT ROVIRA i VIRGILI

**Tornem a fer funcionar l'ascensor social de l'educació; cobrim les
necessitats dels centres de màxima complexitat**

Universitat Rovira i Virgili - Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia

Curs 2022 - 2023

Grau d'Educació Primària

TREBALL DE FI DE GRAU

Tutora de la universitat: Francisca Segarra Ibáñez

Alumna: Carlota Figuerola Espinar

Tarragona, 30 de maig de 2023

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	6
2. MARC TEÒRIC	8
2.1 És l'educació un ascensor social?	8
2.2 L'ascensor social funciona per a tots i totes?	12
2.3 En quin punt l'ascensor social va deixar de funcionar i perquè va deixar de fer-ho?	14
2.4 Quina tipologia de centres s'ha vist més afectada per aquestes retallades en inversió educativa?	17
3. MARC METODOLÒGIC	21
3.1 Objectius	21
3.2 Hipòtesi	22
3.3 Temporalització	23
3.4 Plantejament de la investigació	24
3.5 Preguntes d'investigació	25
3.6 Disseny de la recerca	26
3.6.1 Instruments	28
3.6.1.1 Instruments de recollida de dades quantitatiu	28
3.6.1.2 Instruments de recollida de dades qualitatiu	30
3.6.2 Mostra	31
4. ANÀLISI DELS RESULTATS	32
4.1 Anàlisi primer qüestionari	32
4.2 Anàlisi segon i tercer objectiu d'estudi	38
4.3 Anàlisi segon qüestionari	38
4.3.1 Anàlisi entrevistes	39
4.3.2 Anàlisi qüestionari alumnat	43
4.3.2.1 Respostes alumnat de 6è de Primària	43
4.3.2.2 Respostes alumnat de 4t de l'ESO	45
4.3.3 Anàlisi qüestionari famílies	47

5. PROPOSTA DE MILLORA	50
5.1 Primera proposta de millora	50
5.2 Segona proposta de millora	52
5.3 Tercera proposta de millora	52
5.4 Quarta proposta de millora	53
6. CONCLUSIONS	55
7. BIBLIOGRAFIA	58
8. ANNEXOS	62
8.1 Annex A	62
8.2 Annex B	70
8.3 Annex C	73

La realitat ens ensenya que totes les escoles independentment de la seva identitat, són una garantia d'èxit i equitat dels seus alumnes i llurs famílies.

(Frase directora d'un centre de màxima complexitat, 2023).

ABSTRACT

(Català)

Aquest Treball de Final de Grau té com a objectiu principal crear diverses propostes de millora a l'estancament de l'educació com a ascensor social en els centres de màxima complexitat del Tarragonès i del Baix Camp. Feta la respectiva investigació sobre l'origen de l'educació com a ascensor social s'ha pogut comprovar com aquest ascensor no funciona de la mateixa manera per a tota la població, ja que depèn en gran manera de l'origen socioeconòmic d'aquests. Observades les causes del seu estancament, s'ha pogut corroborar com aquestes desigualtats afecten els més vulnerables i, per tant, a les futures generacions que es concentren en els centres públics de màxima complexitat. Per obtenir resultats, la mostra emprada ha estat de 50 persones nascudes entre 1970 i 1980, un total de 427 alumnes de 6è de Primària i 4t de l'ESO i 15 membres dels equips directius dels centres de màxima complexitat.

Paraules clau: ascensor social, educació, centres de màxima complexitat, desigualtat, proposta de millora.

(Castellano)

Este Trabajo de Fin de Carrera tiene como objetivo principal crear diversas propuestas de mejora al estancamiento de la educación como ascensor social en los centros educativos de máxima complejidad del Tarragonès i del Baix Camp. Hecha la respectiva investigación sobre el origen de la educación como ascensor social se ha podido comprobar como este ascensor no funciona de la misma manera para toda la población, ya que depende en gran manera del origen socioeconómico de este. Observadas las causas de su estancamiento, se ha podido corroborar cómo estas desigualdades afectan a los más vulnerables y, por tanto, a las futuras generaciones que se concentran en los centros públicos de máxima complejidad. Para obtener resultados, la muestra empleada ha sido de 50 personas nacidas entre 1970 y 1980, un total de 427 alumnos de sexto de Primària i cuarto de la ESO y 15 miembros de los equipos directivos de estos centros.

Palabras clave: ascensor social, educación, centros de máxima complejidad, desigualdad y propuesta de mejora.

(English)

The main objective of this thesis is to create several proposals to improve the stagnation of education as a social lift in the most complex educational centres of Tarragonès and Baix Camp. The respective research on the origin of education as a social lift has shown that this lift does not work in the same way for the whole population, as it depends to a large extent on their socio-economic origin. Having observed the causes of its stagnation, it has been possible to corroborate how these inequalities affect the most vulnerable and, therefore, the future generations who are concentrated in the most complex public centres. In order to obtain the results, the sample used was of 50 people born between 1970 and 1980, a total of 427 pupils in the sixth year of Primary and fourth year of ESO and 15 members of the management teams of these schools.

Key words: social lift, education, centres of maximum complexity, inequality and proposal for improvement.

1. INTRODUCCIÓ

Com deia Dewey (1995), “l’educació no és una preparació per a la vida, l’educació és la vida en si mateixa”. Sense una formació igualitària i de qualitat per a totes les persones, independentment de la classe social, el món no pot funcionar, ja que és governat per aquells pocs que tenen estudis i la resta simplement segueix les seves imposicions. El tema principal d’aquest treball d’investigació és conèixer l’inici de l’educació com a ascensor social, el motiu del seu estancament i com afecten les desigualtats actuals als centres de màxima complexitat. L’estructura que seguirem per dur a terme la investigació és: **contextualització** per conèixer el tema, **intervenció** per poder obtenir respostes, **observació** per poder analitzar les respostes obtingudes, resultats, propostes de millora i conclusions.

Des d’un inici vaig tenir clar que volia tractar un tema educatiu que fos transcendental i del que pogués aprendre durant la investigació. L’origen d’aquesta idea va sorgir parlant amb els meus avis, que són dues persones que sempre han lluitat per l’educació dels seus fills i des de petits sempre ens han remarcat la importància de tindre estudis i una bona educació. Pensant, vaig entendre que el que volien era simplement que els seus fills i les generacions posteriors tinguessin una vida millor de la que ells havien pogut gaudir i això només era possible gràcies als estudis. Va ser quan, investigant, vam veure que de les persones nascudes entre els setanta i els vuitanta, la majoria, tenien estudis i fins i tot carreres universitàries, però en l’actualitat aquesta tendència per voler progressar i ascendir en l’escala social havia disminuït o fins i tot desaparegut. Per aquest motiu el tema que es tracta en el treball d’investigació és l’ascensor social de l’educació per poder investigar i descobrir perquè tenir estudis ja no té el mateix prestigi que en l’antiguitat.

Un tema tan necessari i actual com és l’educació de la societat i de les generacions futures, considerem que ha de ser una via fonamental d’estudi per saber què ha fallat al llarg dels anys i poder revertir la situació i millorar-la. Conèixer el motiu que ha provocat que moltes generacions deixin els estudis en algun moment de la seva trajectòria educativa i saber el perquè d’aquesta decisió, és clau per poder evitar que aquestes accions es tornin a repetir en un futur i poder aportar solucions.

En aquesta investigació es busca conèixer perquè l’ascensor social va deixar de funcionar i quins van ser els factors que ho van provocar. A partir de la informació cercada podem observar quina part de la població és la més afectada per aquests factors i que,

independentment dels estudis, els hi és molt difícil ascendir en l'actualitat en l'escala social. L'objectiu principal és oferir una proposta de millora a aquests aspectes que tendeixen a provocar desigualtat entre l'alumnat a les escoles, fent que una part d'ells arribin a tenir èxit a la vida mentre la resta no, o no com els hi agradaria.

El centre educatiu és l'escenari principal on l'alumnat ha de poder desenvolupar-se de manera íntegra i en igualtat de condicions, tenint com a objectiu la felicitat de l'alumnat i podent proporcionar-los els aprenentatges per desenvolupar un bon futur. Les escoles han de ser els espais on l'alumnat amb condicions de vulnerabilitat pugui ser igual a la resta i, on es pugui contrarestar les mancances de la llar per poder crear persones lliures i ben formades.

L'educació és fonamental i ha de poder estar a l'abast de totes les persones independentment de la classe social a la qual pertanyin. L'educació és el camí per al futur, perquè el futur pertany a la gent que es prepara per a l'avui. No poder garantir aquesta oportunitat a totes les persones, l'equitat a les aules i no poder proporcionar una educació justa i de qualitat a tots i totes és sinònim d'un futur incert.

2. MARC TEÒRIC

L'educació, la formació, els **estudis** d'una persona, han estat, des de fa segles, la base de la societat per formar persones crítiques amb un pensament autònom, que es facin preguntes i on el seu aprenentatge sigui un producte social i una construcció personal.

Però, ha perdut l'educació el seu prestigi per formar persones? Segons Dewey (1995), "l'educació, en el seu sentit més ampli, és el medi de continuïtat de la vida. Cadascun dels elements constitutius d'un grup social, tant en una ciutat moderna com en una tribu salvatge, neix immadur, indefens, sense llenguatge, creences, idees ni normes socials. Cada individu, cada unitat de portadors de l'experiència vital del seu grup desapareix amb el temps. I, no obstant això, la vida del grup continua. Els éssers acabats de néixer no únicament desconeixen, sinó que són completament indiferents respecte als fins i hàbits del grup social, que ha de fer-los conèixer i inspirar interès actiu cap a ells. L'educació i només l'educació, pot omplir aquest buit. L'educació aspira a salvar" (p. 14). Per tant, segons John Dewey l'educació és el mitjà de continuïtat de la vida dels éssers humans, on els adults que posseeixen coneixements ensenyen als éssers acabats de néixer. Els ensenyen perquè sorgeix la necessitat que aquests nounats no només continuïn amb l'espècie de manera física sinó també amb els sabers i interessos del grup per poder perpetuar-lo al llarg del temps. Mostra l'educació com una roda que no para de girar perquè és un procés infinit, que perdura en la vida dels éssers humans.

En el marc teòric ens plantegem **quatre grans interrogants** que acompanyen i formen part de la investigació del treball.

2.1 És l'educació un ascensor social?

El primer gran interrogant que ens plantegem és saber si l'educació és un ascensor social.

Si l'educació és **igual** per a tots¹ els ciutadans, per què algunes persones no tenen accés a la formació o simplement decideixen no estudiar o finalitzar els estudis? Per què la societat permet que no tothom assoleixi una formació bàsica per poder viure una vida digna, per poder ser persones crítiques, per poder tenir un bagatge cultural digne, en definitiva, per ser persona?

¹ Seguint les recomanacions de la "Guia de criteris multilingües per a la redacció de textos igualitaris de la Universitat Rovira i Virgili", en aquest text s'han utilitzat substantius genèrics com alumnat. No obstant això, en algunes ocasions s'ha optat per l'ús del masculí genèric en lloc de formes dobles (tots/totes, ciutadans/ciutadanes), per evitar sobrecarregar la lectura.

“No hi ha exclusió més gran que l’exclusió de coneixements” Ángel Gabilondo (2010).

El **sistema educatiu públic** és l'eina per acabar amb aquest cercle d'**estancament** de l'**ascensor social**, és aquest mateix sistema el que té la tasca assignada de nivelador social. Ha de poder equiparar a TOTES les persones que estudien, independentment del seu **origen** i ha de permetre **igualtat d'oportunitats** en la carrera educativa i laboral. Per tant, per poder donar resposta a aquesta pregunta que ens plantegem hem d'anar a l'origen, hem d'entendre què és l'ascensor social i que comporta.

En primer lloc, comencem fent una anàlisi de tot allò que engloba la **mobilitat social**. El terme **ascensor social** es defineix com la forma gràfica per referir-nos a la mobilitat vertical, és a dir, el poder d'ascendir o descendir d'una classe social a una altra. S'ha pogut observar com en aquest ascensor social hi intervenen alguns **condicionants**. El condicionant que té un major pes i pot determinar, en certa manera, el futur de les persones és l'**herència familiar**, és a dir, la classe social² d'origen. Una herència familiar que acompanya des del naixement fins a aproximadament la majoria d'edat. Es considera, per tant, que les classes socials estan en canvi constant i, com la mobilitat social permet conèixer com s'estructuren i distribueixen les **desigualtats** de classes entre **generacions** al llarg de les trajectòries vitals. Dins d'aquesta mobilitat social es distingeixen dos tipus:

- La **mobilitat intrageneracional**, que es defineix com el moviment de classe d'un individu al llarg dels seus anys de vida.
- La **mobilitat intergeneracional**, que es considera el canvi o no de classe social d'un fill respecte al seu pare.

En aquest estudi ens centrarem en la mobilitat intergeneracional de pares a fills, ja que aquesta estableix la facilitat o no de passar d'una classe social d'**origen** (pares) a una altra de **destí** (fills). La mobilitat intergeneracional entre pares i fills en les dècades passades ha sigut clarament ascendent. Segons l'estudi de Celorrio i Saldo, $\frac{1}{3}$ dels llocs de treball dels pares han desaparegut i han donat pas a un $\frac{1}{3}$ de noves posicions i professions. El desenvolupament i la modernització socioeconòmica a Espanya va ser possible per l'important augment del nivell educatiu de la població espanyola en les últimes dècades. Per tant, l'**educació** té una **doble funció**: determinar la posició social que ocupen les persones i, reduir la rigidesa entre

² “Entenem com a classe social un moviment d'individus en diferents posicions de classe del sistema d'estratificació social d'una societat” Marshall (2005).

classes, redistribuint les oportunitats (Martínez - Celorrio i Marín Saldo, 2012). Aquesta mobilitat ens permet saber i analitzar fins a quin punt els destins que assoleixin els fills són independents o no del seu origen, és a dir, dels seus pares. Per tant, si l'educació és realment un ascensor social i duu a terme la seva comesa, hi haurà una major mobilitat i fluïdesa i es reduirà l'herència familiar.

Però, per poder entendre les **limitacions** o els condicionants que comporta l'**herència familiar**, hem de conèixer que aquesta es caracteritza principalment pel nivell d'estudis dels progenitors i l'origen socioeconòmic d'aquests, que estan directament relacionats. Per una banda, el **nivell d'estudis dels progenitors** acompanyarà de manera indirecta l'infant en els períodes no lectius com a **factor clau** del desenvolupament social, on s'assolirà la primera infància i la socialització, tot i que la formació educativa sigui a l'**escola**. És per aquest motiu que les escoles tenen l'oportunitat d'aprofitar part de la **influència** que els hi correspon per compensar les diferències d'origen de l'alumnat. “És missió de l'ambient escolar contrarestar diversos elements de l'ambient social i tractar que cada individu aconsegueixi l'oportunitat d'alliberar-se de les limitacions del grup social en el qual ha nascut” Dewey (1995, p. 29).

Des de l'escola s'ha de treballar que les diferències mai han de convertir-se en separació ni segregació, sinó que com a membres d'una comunitat social, tots podem aprendre d'elles i ajudar a la resta a aprendre de les nostres. La investigació i la pràctica educativa han demostrat que l'alumnat és diferent en les seves capacitats, interessos, ritmes d'aprenentatge..., i és per aquest motiu que els centres tenen com a tasca essencial aconseguir que cada alumne aprengui a donar sentit a la seva forma d'aprendre.

D'altra banda, l'**origen socioeconòmic** de les famílies serà l'altre factor que condicionarà directament el **futur** dels infants. Un baix nivell socioeconòmic a la llar provocarà menys recursos i capacitats per formar als fills i, en conseqüència, una **dificultat** afegida perquè les futures generacions puguin **ascendir** en l'escala social. L'origen socioeconòmic condicionarà únicament a certs nivells de la societat de manera molt desigual en l'aprofitament de recursos públics i en l'accés a recursos privats. El factor més condicionant serà la pròpia capacitat de l'entorn familiar, especialment dels pares, per acompanyar i donar suport als seus fills en el procés educatiu. És per aquest motiu que el **fracàs escolar** i l'**abandonament escolar** no afecta igual a totes les classes socials. De La Barrera i Laborda (2007), afirmen que “un terç dels alumnes estan en condicions d'avançar amb èxit i arribar als estudis superiors. El 30% de la població que, tradicionalment, està

destinada a rebre una preparació qualificada per ocupar, després, llocs de treball de responsabilitat. El valor afegit d'aquest terç s'explica, fonamentalment, per raons sociofamiliars" (p.17). Segons un article de la Fundació Bofill, 1 de cada 5 joves de famílies amb ingressos baixos, progenitors amb feines poc qualificades o immigrants, abandona els estudis.

Podem concloure aquesta part dient que l'herència familiar directa o indirectament és el factor que condiciona l'ascens o no de les futures generacions en l'escala social. Aquesta herència que passa de pares a fills condiciona l'ascensor social perquè no totes les famílies parteixen de la mateixa base en l'**escala social** i, per tant, el fet de tenir menys recursos a la llar afecta únicament als **més desfavorits** i que es troben en situacions precàries.

No obstant això, tot i que l'herència familiar és un factor condicionant en l'ascensor social, en educació intervenen **dues subestructures** que estableixen diferències entre les persones i que es troben en constant interacció. En la **primera subestructura** trobem el naixement, el gènere, la raça i l'edat i, en la **segona**, es situa l'esforç i el sacrifici a la vida o el que es coneix com a **meritocràcia**. Aquesta constant interacció entre tots els factors de les dues subestructures, a més de l'herència familiar, determinarà el futur i l'evolució de la societat en conjunt, ja que evidencia que el nivell socioeconòmic és condicionant en educació, però també ho és la meritocràcia. Aquest fet provoca que la desigualtat i el condicionant d'herència familiar **estimuli** els individus a **esforçar-se** i a **ambicionar** per a la mobilitat social, tot i que sempre tindran una major motivació i suport en els estudis, els fills i filles dels pares que han arribat més a dalt en la societat. Però, sempre tindran més ambició personal els fills de famílies en situacions de precarietat, que saben que és ser pobre i no volen viure tota la vida en la misèria. Per tant, les **trajectòries de mobilitat social** depenen del **punt de partida** d'una persona, és a dir, de la classe social d'origen. Una vegada diferenciades les trajectòries segons l'origen de classe, l'**educació** és la variable més significativa i amb més **poder de mobilitat**.

En resum, a Espanya el **factor educació** resulta **determinant** en el **destí** de les noves generacions, obtenint un millor enclassement³ i obtenció de títols quan més alt és l'origen social i a la inversa. Però, són necessaris canvis i millores en el terreny de l'equitat per

³ Acció i efecte d'enclassar, és a dir, mantenir-se en una mateixa classe social.

fomentar una major **igualtat** d'oportunitats educatives entre classes. A més, és fonamental la reducció de la influència dels orígens en els destins, per fomentar un ascensor social que funcioni de la mateixa manera per a tota la població. Per tant, podem afirmar que **l'educació sí que és un ascensor social** perquè el nivell educatiu de la població és el factor que jerarquitzava les oportunitats d'ascens i els riscos de descens. L'educació esdevé un factor reductor de classisme d'origen com més alt és el nivell d'estudis que s'assoleixen.

En una investigació feta el 2017, es va poder evidenciar la nostra afirmació obtenint les següents dades. El 2% dels adults sense estudis pateixen un desclassament⁴ del 76% amb relació als seus pares. El 22% dels adults amb estudis bàsics pateixen un 55% de desclassament amb relació a la generació anterior. El 15% dels adults amb l'FP pateixen un descens del 47% i un 11% dels adults que han acabat el batxillerat tenen una taxa del 45% de desclassament respecte als seus pares. Són els nivells universitaris els que millor protegeixen del risc de descens, ja que presenten únicament el 14% del descens respecte al seu origen. La classe directiva i professional, la que té més estudis, ha patit la menor taxa de descens (17%) i el 48% de tots els que van ascendir ho han fet en ocupacions professionals i tècniques, reafirmant així la pauta classista inclinada cap als més afavorits i millor formats (Martínez - Celorrio, 2017).

2.2 L'ascensor social funciona per a tots i totes?

Com hem anat analitzant al llarg de la investigació, l'**ascensor social** de l'educació **no funciona igual** per a tota la població perquè no tots partim de la mateixa classe social d'origen.

Tal com comentaven anteriorment sobre la meritocràcia, tot i la creença d'ascensor social a través de l'esforç i l'èxit educatiu, la realitat és diferent per aquells els quals els seus progenitors tenen **nivells educatius baixos** o nuls. Aquest, és un factor que **determina** l'assoliment educatiu dels seus descendents i, per tant, les seves **oportunitats de mobilitat** social ascendent. El nivell educatiu dels **progenitors** i el temps d'**acompanyament** en els estudis per part d'aquests als fills i filles, és determinant per evitar el fracàs i l'abandonament escolar. És, doncs, necessària una **bona conciliació** i ajuda entre pares i fills per assolir un futur acadèmic òptim. Aquesta diferència en l'origen social de classes, que afecta gran part de

⁴ Acció i efecte de desclassat, és a dir, un canvi de classe social.

les generacions futures, evidencia que l'ascensor social no funciona de la mateixa manera per a tots.

L'ascensor social no funciona de la mateixa manera per a tots perquè l'origen de classe i el nivell socioeconòmic amb què parteixen els diferents estrats de la societat permet als fills de classes socials ben posicionades amb nivells baixos d'estudis acabar amb menor probabilitat en destins obrers. L'origen social intervé per assegurar destins de classe mitjana als fills de les classes superiors amb una baixa educació per sobre de la resta. El posicionament en destins de classe social elevada sempre és superior entre fills d'aquest origen sense importar el nivell educatiu (70%). Mentre que la probabilitat d'acabar en una classe professional per als diplomats i llicenciats de fills d'obrers és del 43% i el 59%, respectivament (Martínez - Celorrio i Marín Saldo, 2012). En ser l'**origen social condicionant** a l'hora d'**ascendir** en l'escala social, és lògic que les persones amb un elevat nivell educatiu també presentin un nivell socioeconòmic superior i al seu torn, menor probabilitat d'exclusió social o descens en l'escala social al llarg de la seva vida.

Com mostra l'informe PISA, la desigualtat d'oportunitats a la vida creix exponencialment entre l'alumnat més pobre i el més ric, ja que el flux de repeticions és d'1 cada 2 fills i 1 de cada 9 fills, respectivament. Espanya és el quart país amb més repeticions de curs, fet provocat perquè l'**origen social** i el **posicionament** en la societat té moltes **conseqüències** sobre l'**aprenentatge**. Pares i mares amb nivells educatius elevats dediquen 4,5 hores més en l'educació dels seus fills, que els pares amb nivells educatius pobres o nuls (PISA, 2018).

És en aquest punt quan ens referim al fet que no tota la població parteix de la mateixa classe social, fet que provoca que l'ascensor no funcioni igual per a tots, perquè els progenitors amb més estudis, més recursos i amb un nivell socioeconòmic elevat, destinaran sempre més temps i sacrifici a l'educació dels seus fills i filles per la importància que li atribueixen. Els efectes de l'origen social no estan relacionats únicament amb les qualificacions o notes obtingudes per l'alumnat, també hi ha **efectes secundaris** relacionats amb el fet que les famílies i estudiants d'entorns socioeconòmics baixos tendeixen a **subestimar els beneficis** de l'**educació** o d'una bona formació i, per tant, no la valoren i no li donen la importància que es mereix. És per aquest motiu que en molts estrats de la societat manquen habilitats i connexions necessàries per relacionar les qualificacions educatives amb un futur millor. Lauder & Brown et al., (2006), diuen: "en un futur previsible, els fills de

classe mitjana que no aconseguixin accedir a les universitats es veuran obligats a lluitar per les sobres. En canvi, els fills d'òrgens socioeconòmics més acomodats o alts poden tenir èxit perquè poden fracassar.”

2.3 En quin punt l'ascensor social va deixar de funcionar i perquè va deixar de fer-ho?

Vist el condicionant tan greu que afecta certes parts de la població i que provoca que no tothom pugui ascendir de la mateixa manera, convida a plantejar en **quin punt l'ascensor social va deixar de funcionar i perquè va deixar de fer-ho**.

Martínez Celorrio (2017) a partir del seu estudi i investigació va observar l'evolució de la mobilitat social per cohorts⁵ d'edats per poder comprovar els efectes de l'educació al llarg dels anys, des dels nascuts el 1942 fins al 1981 i comprovar quan l'ascensor social es va estancar. Va poder analitzar com els nascuts el 1947 van començar a augmentar l'assoliment educatiu més enllà de l'educació bàsica amb un 39% d'ascens social, respecte del 22% d'assoliment educatiu dels nascuts el 1942 on es mantenia l'origen agrari i l'herència obrera. Els nascuts entre el 1957 i el 1972 van continuar augmentant i mantenint l'ascens social en un 43% incrementant progressivament el seu nivell educatiu, fet que evidencia l'existència i bon funcionament de l'ascensor social.

Un estudi global del Pew Research Centre (2012), afirma que el 71% dels espanyols, gaudien d'un **nivell de benestar superior** al que van tenir els seus progenitors amb la mateixa edat a causa d'un **augment dels estudis** i la formació. Aquest augment del nivell de vida relatiu entre pares i fills produïda a Espanya durant els últims trenta anys, és a dir, els nascuts aproximadament entre 1970-1980, és reconegut com a **èxit generacional**. Però, aquest èxit o progrés en el terreny educatiu es converteix en **empitjorament** quan es projecta cap al **futur**, perquè el 69% dels espanyols veu més complicat per als seus fills la probabilitat d'ascens social i estatus. Aquesta complicació és resultat de les conseqüències de la gran recessió, **la crisi del 2008**, quan els descendents de les generacions del 1970-1980 ja anaven pel camí de convertir-se en la generació més afectada per l'estancament de l'ascensor social. Aquest va ser el **punt d'inflexió** en l'ascensor social, que va donar lloc a l'**inici del seu estancament**. Aquesta generació “millennial”, a més d'una desigualtat molt pronunciada,

⁵ Grup de subjectes que comparteixen una característica comuna com en el nostre cas l'any de naixement.

presentava **destins socials** molt **condicionats** pels **orígens**, independentment dels nivells educatius obtinguts. Per tant, en aquest punt queda una mica de costat la meritocràcia⁶ i s'obre lloc la parentocràcia⁷. El talent pot no veure's recompensat mentre que l'oportunisme sí. Això provoca que les futures generacions tinguin majors dificultats per aconseguir l'estatus i nivell de vida dels seus pares a la seva mateixa edat. A més, l'efecte país o territori⁸ afecta de manera determinant per ascendir socialment. A ciutats on rics i pobres viuen de manera conjunta com a ciutadans que formen part d'una comunitat social, i no en barris allunyats, és més igualitari l'ascensor social per a tots. Però, **Espanya** forma part dels països amb una **alta desigualtat** i una molt **baixa mobilitat social**.

Per tant, les conseqüències de la crisi del 2008 que va provocar una gran desigualtat en l'origen socioeconòmic de les famílies, és la raó per la qual l'ascensor social es va estancar, ja que no tothom pot ascendir de la mateixa manera o al mateix ritme perquè no es parteix de la mateixa base. Però, aquesta desigualtat no seria un factor tan condicionant si el govern apostés i vetllés per una educació digna i de qualitat per a tots els ciutadans i no reduís la inversió, en aquest servei essencial, segons la situació del país.

Considerem que la **crisi** no va ser **excusa** per **deixar d'invertir** en oportunitats educatives, ja que va ser el **principal motiu d'estancament** de l'ascensor social. A causa de les retallades que va fer el govern espanyol durant el període de crisi, l'Estat espanyol es va posicionar a la cua d'Europa pel que respecta a la inversió en educació. Segons Ara.cat (2016), Espanya va dedicar el 2014 a educació un 4,1% del PIB⁹, la segona xifra més baixa de tota la Unió Europea, només superada per Romania (3,0% del PIB). L'any 2009 a Espanya es va invertir en educació un 5,04% del PIB i gairebé una dècada després, l'any 2018, la inversió en educació havia caigut fins al 4,21%, gairebé la mateixa que el 2014. Amb el començament de la pandèmia, el 2019, aquestes retallades en educació ja eren visibles i permanents en la societat i afectaven els més vulnerables. La falta d'inversió en el servei més bàsic de la societat té clars efectes sobre la qualitat i els coneixements que adquireix l'alumnat i, per tant, té una conseqüència directa sobre la igualtat d'oportunitats.

⁶ Sistema de govern en el qual el poder l'exerceixen les persones que estan més capacitades segons els seus mèrits.

⁷ Sistema de govern on s'aconsegueixen les coses per estar enparentat amb algú i no per mèrits propis.

⁸ Nèixer en un territori o en un altre.

⁹ Són les sigles per anomenar el producte interior brut, és a dir, el conjunt de béns i serveis produïts en un país durant un espai de temps, generalment d'un any.

A Espanya l'any 2019, la **inversió en educació** respecte al PIB es trobava **un punt per sota de la mitjana** de l'OCDE¹⁰. Segons dades d'aquesta mateixa organització, 4 de cada 10 persones amb progenitors de baix nivell educatiu tenen l'ESO. No obstant això, únicament 12 de cada 100 persones obtenen un grau superior i només 2 de cada 100 aconseguen un màster o superior. El mateix estudi mostra que com més gran és la inversió econòmica, major és la mobilitat en educació. A **Espanya**, però, no es produeix aquesta inversió i la **despesa per alumne descendeix en un 10%** respecte a la mateixa (Bécares, 2020). A través d'aquest article podem corroborar com invertir en educació, i especialment en els més desfavorits, és essencial per poder oferir una formació digna a totes les persones.

A banda d'això, aquesta **manca d'inversió** en educació també va crear **barreres perdurables**, que limiten la igualtat real d'oportunitats educatives entre diferents classes socials perquè provoquen que la participació de grups de renda menor, de classes treballadores i d'immigrants sigui molt reduïda després de l'educació obligatòria. D'entre totes, destaquem les barreres econòmiques en l'accés a l'etapa dels 0-3 anys perquè aquesta dificultat per poder incorporar els infants en una llar de manera gratuïta, provoca seriosos inconvenients de participació en el mercat de treball a les mares amb rendes baixes, que són justament les que tenen més necessitat d'obtenir un salari. Un salari per poder tenir recursos i eines per proporcionar un bon futur educatiu als seus fills. Aquesta barrera suposa un punt rellevant en la **desigualtat** educativa a Espanya (Jorge Calero, 2006).

A més, al país no hi ha programes específics destinats a facilitar l'accés a l'educació infantil als nens procedents de contextos socioeconòmics desfavorits. Aquesta seria una inversió educativa especialment eficaç, atès que l'escolarització en l'edat de 0 a 3 anys estimula les habilitats cognitives i tendeix a reduir el fracàs escolar posterior, on Espanya bat un rècord, convertint-se en el país amb més fracàs escolar de tota la Unió Europea (Heckman, 2000; Esping - Andersen, 2005). Aquest és un dels **principals reptes** que ha de tractar el nostre país per poder garantir una educació igualitària i de qualitat a tots els estudiants, independentment del nivell econòmic o origen.

Cal esperar doncs que les comunitats autònomes amb major inversió educativa per alumne tinguin resultats òptims. Els estudis han mostrat que així és, ja que hi ha un nombre més elevat d'alumnes que acaben l'ESO. Amb aquesta dada de despesa podem considerar que el **fracàs escolar** comença majoritàriament a **edats primerenques**, per la qual cosa la

¹⁰ Organització per la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic per promoure polítiques que millorin el benestar econòmic i social de les persones i els països.

despesa als cursos d'Educació Infantil i Primària també afavoreix el decrement d'aquest fracàs. Per tant, com més gran és la inversió per alumne, menor és el percentatge d'alumnes no titulats (Mascaró et al., 2017). D'altra banda, Woessmann (2016) al seu estudi comenta que a més d'una major despesa en educació també cal una **major qualitat de docents** i del temps d'ensenyament.

Així mateix, no es necessita únicament una inversió de recursos per poder garantir una educació de qualitat per a tota la societat, també calen **mestres apassionats** que tinguin un major impacte en l'alumnat a través d'eines i recursos, és a dir, aquelles mentalitats que són les precursoras de l'**èxit escolar**. Els mestres tenen una de les taques més importants dins la societat perquè encara que la inversió sigui pobre i els recursos limitats, han de poder **marcar la diferència** en l'aprenentatge de l'alumnat i maximitzar el potencial de cadascun d'ells (Hattie 2012). Segons Levin et al. (2006), "el major predictor de salut, riquesa i felicitat en l'edat adulta és el nombre d'anys d'escolarització". Per aquest motiu, els mestres han de poder "retenir" els estudiants als centres educatius, han de ser capaços de crear un clima a l'escola que afavoreixi una experiència productiva i atractiva per garantir una **permanència més duradora** en ella. Convé ressaltar, que per molt elevada que sigui la partida pressupostària de la qual disposen els centres, si no es gestiona adequadament, no es veurà reflectit en els resultats acadèmics. En definitiva, sense **mestres implicats** en un bon ensenyament o sense una despesa ben invertida en recursos necessaris, la despesa per alumne no garanteix cap avanç encaminat a l'èxit acadèmic. És per això que, la despesa invertida és un punt clau a l'hora de potenciar un bon sistema educatiu, però una bona gestió d'aquesta suposa mantenir uns docents ben formats, unes infraestructures accessibles a tots els estudiants i la possibilitat d'accés a la formació de tota la població.

2.4 Quina tipologia de centres s'ha vist més afectada per aquestes retallades en inversió educativa?

Si un dels serveis més bàsics en una societat com és l'educació de les generacions futures, no rep suficients inversions, ni recursos pels centres educatius, ni inversió en una innovació de qualitat, ni en mestres ben formats, **NO HI HA ÈXIT DINS DEL SISTEMA EDUCATIU**. Si no hi ha èxit dins del sistema educatiu, l'ascensor social tampoc pot funcionar correctament. No pot funcionar correctament perquè aquesta **falta d'inversió** afecta les

famílies més pobres i als centres educatius amb molta varietat d'alumnat desafavorit i amb pocs recursos. Aquestes disfuncions donen lloc a un major abandonament escolar, especialment entre els estudiants més pobres. Tot i les dades de 2018, el Ministeri d'Educació i Formació Professional del govern d'Espanya (2022)¹¹, afirma que el 2023 el Ministeri invertirà en educació 634 euros per alumne enfront dels 315 euros que s'invertien en 2018, més del doble. Els pressupostos generals de l'Estat el 2023 inclouen un pressupost total per al Ministeri d'Educació i Formació Professional de 6.408 milions d'euros, el que significa un 6,15% més que el 2022. Un pressupost que està posicionant a una Espanya que s'apropa al nivell d'inversió educativa que li correspon com un dels països més importants d'Europa. La partida més significativa serà la de beques i ajudes a l'estudi pels més desfavorits per poder promoure una educació igualitària real. Aquesta inversió serà de més de 1.000 milions d'euros respecte a l'any 2018 i del 18,6% respecte del 2022. Una altra part d'aquesta inversió anirà adreçada a l'adquisició de llibres de text i material didàctic així com el programa PROA+ pel reforç educatiu, del que es beneficiaran la majoria dels centres de màxima complexitat de l'Estat.

Tot i això, mentre les ajudes comencen a arribar a les escoles, els que més **pateixen** aquestes **retallades** en la inversió educativa són els centres educatius amb un nombre elevat de diversitat i falta de recursos, denominats **centres de màxima complexitat**¹². Malgrat aquests grans pressupostos promesos pel govern per aquest any educatiu, la inversió arriba tard perquè la desigualtat entre classes socials s'ha estès per tot el territori. El govern té una tasca difícil per revertir la situació educativa actual del país, ja que la poca formació de moltes famílies de la societat és una realitat i és un gran condicionant que afecta la formació i els destins de les generacions futures. A més, té un paper important per poder modificar el pensament negacionista cap a la formació de molts sectors socials.

Tractada aquesta falta d'inversió en educació al llarg dels anys a Espanya, en aquesta investigació ens centrarem en els centres educatius més afectats per les retallades. Aquests han estat els centres públics que són aquelles que estan sota el subministrament de l'Estat i més concretament les **escoles de màxima complexitat** que són les que més recursos necessiten. Els centres de màxima complexitat amb **alumnat vulnerable** i en situacions de

¹¹ El Ministeri d'Educació i Formació Professional d'Espanya és el Departament de l'Administració General de l'Estat encarregat de la proposta y execució de la política del Govern de la Nació en matèria educativa y de formació professional. Això abarca a totes les ensenyances del sistema educatiu, exceptuades les universitàries.

¹² La mesura de la complexitat sintetitza el concepte abstracte del context socioeconòmic o administratiu en què es troba el centre.

precarietat únicament reben 800 euros més per alumne i any que els centres sense cap complexitat, una quantitat de diners invertida molt insuficient per poder donar una resposta eficaç i de qualitat a les necessitats educatives d'aquest tipus d'alumnat. Encara més, malgrat l'increment de despesa en educació, encara hi ha un 50% d'alumnat pobre que no rep cap beca per poder estudiar o fer activitats d'enriquiment fora de l'escola a les tardes o a l'estiu. Aquesta **escassetat de beques** provoquen una **pèrdua d'estimulació** o d'aprenentatge equivalent a 2 o 3 mesos d'escola en comparació amb l'alumnat que si les fa (LECXIT, s. f.). A més, a part de l'escassa inversió al llarg dels anys, el 2021 es va sumar la **pèrdua** de molts **docents de suport** en aquest tipus de centre, que van arribar durant la pandèmia de la **Covid-19**. Aquesta retallada extrema que va suposar la pèrdua de tants mestres a les escoles de màxima complexitat va ser un dur revés i un nou repte per aquests centres que a més de bregar amb les situacions de vulnerabilitat de les famílies i dificultats de l'alumnat, van haver de reorganitzar-se i desenvolupar la feina que feien en el passat, però amb menys recursos humans i materials (Vicens 2021).

En la societat actual, està instaurat el **pensament** que les escoles de **màxima complexitat** no són bons centres de **formació** o l'aprenentatge i ensenyament és **pitjor** que en una altra. Però, el que es viu en el centre és un entorn de màxima normalitat perquè els nens són nens i els mestres tenen la mateixa formació per exercir que els de la resta de centres. S'ha de saber, per tant, que aquesta **etiqueta** de màxima complexitat no és per l'alumnat que assisteix al centre, sinó per les famílies. A l'hora d'etiquetar un centre de màxima complexitat es té en compte l'origen, el nivell d'instrucció i d'ocupació dels pares i mares tot tractant d'identificar el nombre d'alumnes provinents de famílies vulnerables o que tenen una situació socioeconòmica que els pot negar expectatives de futur i la presència d'alumnat amb Necessitats Específiques de Suport Educatiu (NESE). Aquests criteris representen les dimensions socioeconòmiques o administratives que caracteritzen l'entorn del centre. L'objectiu final de definir un centre de màxima complexitat és el d'identificar de manera objectiva quins són aquells **centres** amb una **major necessitat de recursos** per reduir les desigualtats i facilitar l'aprofitament de tots els talents de l'alumnat dels centres (Grimaldo et al., 2021; Querol, 2021). Si no aconseguim una distribució de recursos més equitativa i igualitària, la societat **perdrà** una suma de **talents** enorme que decidirà obrir-se camí en un altre territori.

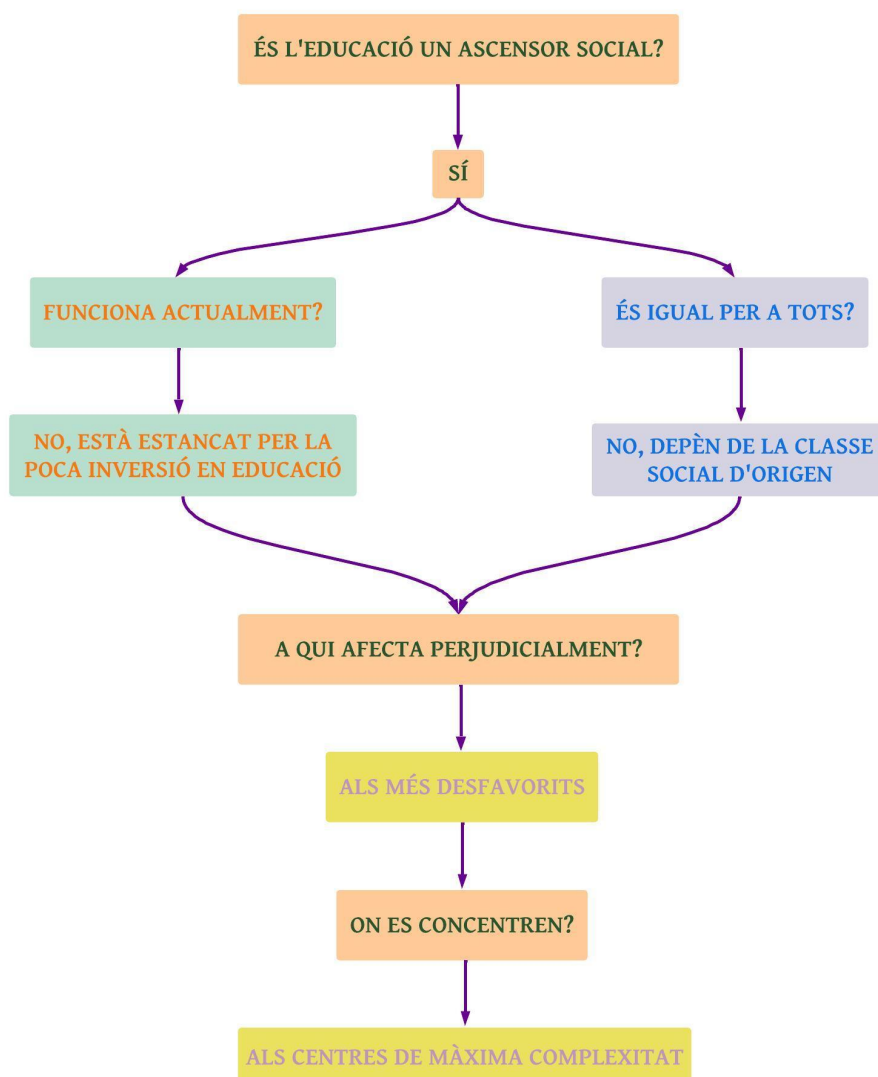
Aquest fet, com hem comentat anteriorment, afecta, i molt, perquè gran part de l'educació dels fills és de les famílies. Però, per aquest motiu existeixen les **escoles**, per formar persones en **igualtat de condicions** i concretament les de màxima complexitat, per fer

que aquestes mancances de la llar no sigui un condicionant pel futur de l'alumnat. Per aquest motiu, aquestes escoles necessiten més recursos per poder fer front a la situació diària, per crear una equitat i evitar que les situacions de la llar els facin més vulnerables, ja que tota la població ha de tenir el **dret**, independentment del nivell de les seves generacions passades, a estar tan **preparats** com sigui possible i en un futur poder **ascendir**. Si el govern no és capaç de fer front a totes les necessitats dels centres de màxima complexitat, el món no podrà funcionar.

A continuació es mostra un esquema del qual ha sigut la investigació del marc teòric del treball.

Figura 1

Esquema d'investigació del marc teòric

3. MARC METODOLÒGIC

3.1 Objectius

Objectiu principal

1. Crear diverses propostes de millora a l'estancament de l'ascensor social en els centres de màxima complexitat.

Objectius específics

- 1.1. Comprovar si l'educació és un ascensor social.
- 1.2. Saber si l'ascensor social funciona per a totes les persones.
- 1.3. Donar resposta a l'estancament de l'ascensor social en l'actualitat.
- 1.4. Veure en quins centres educatius i en quines famílies afecta més l'estancament de l'ascensor social.

L'objectiu principal d'aquesta investigació consisteix a crear diverses propostes de millora a la situació d'estancament de l'ascensor social a les escoles de màxima complexitat. És l'objectiu principal del treball perquè havent donat resposta a tots els objectius específics, podem arribar a la conclusió que el sistema educatiu necessita un conjunt de millores i solucions per poder proporcionar un futur valuós per a tots els seus membres. Aquestes millores són necessàries dur-les a terme especialment als centres de màxima complexitat per proporcionar un futur digne al seu alumnat donades les situacions de precarietat que viuen en el seu dia a dia.

Cada objectiu d'aquesta recerca està enfocat a un sol aspecte a conèixer o resoldre. L'objectiu principal d'aquesta recerca és poder donar diverses solucions o millores a l'estancament de l'ascensor social que afecta principalment a les escoles amb menys recursos, com són les escoles de màxima complexitat. Pot semblar un terme molt general, però per poder arribar a aquest objectiu hem hagut de conèixer si l'educació és realment un ascensor

social, si funciona per a tots de la mateixa manera i, si en l'actualitat funciona com anys enrere o pel contrari s'ha estancat i el perquè del seu estancament. Totes aquestes preguntes formen part dels objectius específics de la recerca que s'han d'assolir per poder donar resposta a l'objectiu principal.

3.2 Hipòtesi

La societat està dividida en moltes classes socials, però, passa el mateix en educació? Són els que menys tenen, els més vulnerables, els més perjudicats a l'hora d'obtenir títols, llocs de treball o formar a les generacions futures?

Es coneix que Ensenyament destina una sèrie de recursos humans i materials addicionals als centres públics de màxima complexitat per la tipologia dels centres en qüestió i per les situacions a les quals han de fer front en el seu dia a dia com famílies o alumnat amb necessitats socioeconòmiques o educatives. No obstant això, la meua hipòtesi recolza que aquesta **insuficiència de recursos addicionals** és la conseqüència a què aquesta tipologia de centres educatius no pugui revertir la situació que viu l'alumnat a la llar i provoqui que l'ascensor social no funcioni de la mateixa manera per a tots i, en l'actualitat, estigui estancat.

Variables durant la investigació:

Variables de control

- Tipologia de centre
- Tipus de preguntes

La variable de control és allò que no varia durant la investigació, és a dir, allò que és constant i no canvia. És, per tant, un factor que controlem com a investigadors i que no canviarem durant el seu transcurs perquè afectaria la variable dependent i, en conseqüència al resultat de la investigació. Les variables de control de la nostra investigació són la tipologia de centres perquè les preguntes van destinades únicament als centres de màxima complexitat del Tarragonès i del Baix Camp i, les preguntes, perquè aquestes són sempre les mateixes, tot i que les respostes variïn. Els centres de màxima complexitat es converteixen doncs en l'objectiu de les propostes de millora.

Variable dependent

La variable dependent de la recerca és la diversitat de respostes que obtenim a les preguntes plantejades a un dels membres de l'equip directiu dels centres de màxima complexitat, com per exemple, la demanda de recursos que necessiten.

A conseqüència d'investigar diferents escoles, assolim diferents respostes a les mateixes preguntes. En funció de les variacions que fem a la variable independent, la dependent canvia.

Variable independent

- Centre: diferents escoles, mateixa tipologia.

La variable independent és aquella que manipulem, que fem modificar per aconseguir canvis en la variable dependent. En la nostra investigació allò que manipulem són les diferents escoles perquè tot i compartir la mateixa tipologia, els centres són diferents. Fem que aquesta variable variï per poder obtenir diferents i diverses respostes a les preguntes plantejades.

3.3 Temporalització

Pel que fa a la temporització de la investigació, es va organitzar en dues fases.

En primer lloc, es va fer la cerca d'articles, durant el mes de novembre i desembre, per poder donar resposta als objectius específics plantejats. Obtinguda la informació necessària per donar resposta a les qüestions plantejades, es va voler corroborar a través de diversos qüestionaris. Gràcies a la recerca feta i als qüestionaris, vam poder arribar a la conclusió que els centres de màxima complexitat són els més afectats per l'estancament o mal funcionament de l'ascensor social.

En segon lloc, vista la problemàtica socioeconòmica i familiar que afecta l'alumnat d'aquest tipus de centre, es va optar per analitzar quines són les necessitats, les mancances o la problemàtica amb la qual es troben els centres per poder crear una proposta de millora. Aquesta anàlisi es va fer mitjançant entrevistes a un dels membres dels equips directius dels centres de màxima complexitat del Tarragonès i Baix Camp durant el mes de febrer. Fetes les entrevistes es va passar a valorar i analitzar quines són les propostes de millora que es poden impulsar.

Figures 2 i 3

Calendaris d'organització de la investigació

NOVEMBRE 2022

Dilluns	Dimecres	Dijous	Dijous	Dijous	Dijous	Dijous
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

DESEMBRE 2022

Dilluns	Dimecres	Dijous	Dijous	Dijous	Dijous	Dijous
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Figura 4

Calendari qüestionaris centres educatius

Figura 5

Calendari entrevistes centres

GENER 2023

Dilluns	Dimecres	Dijous	Dijous	Dijous	Dijous	Dijous
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

FEBRERO 2023

Dilluns	Dimecres	Dijous	Dijous	Dijous	Dijous	Dijous
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28					

3.4 Plantejament de la investigació

Pel que fa al plantejament de la investigació, aquesta es basa en un paradigma interpretatiu i sociocrític. Interpretatiu perquè volem comprendre un context, que en el nostre cas és saber perquè els centres de màxima complexitat són els més afectats per l'estancament de l'ascensor social. I, sociocrític perquè volem transformar o millorar aquest context o problemàtica a través de les nostres propostes de millora.

La metodologia en què es realitza aquesta investigació és una metodologia mixta perquè es combinen instruments de recollida de dades quantitatius i qualitius. Per tant, els resultats de la investigació combinaran anàlisis estadístiques i anàlisis descriptives.

3.5 Preguntes d'investigació

Cadascuna de les preguntes de recerca plantejades donen resposta a un dels objectius que ens hem proposat, on a partir de la resposta del primer objectiu específic es pot obrir camí a un de nou i poder arribar fins a l'objectiu principal. Aquestes preguntes d'investigació són:

Figura 6

Preguntes d'investigació

Respondre aquestes preguntes de recerca cronològicament segons l'ordre plantejat ens farà obtenir respostes per poder plantejar-nos nous objectius específics que ens guiaran fins a l'obtenció de l'objectiu final i poder aconseguir el nostre propòsit.

3.6 Disseny de la recerca

La investigació i recerca feta ens ha fet comprendre com l'origen socioeconòmic de les famílies és el condicionant més gran pel futur dels seus descendents. Aquest fet ens ha portat a investigar l'evolució de l'ascensor social des del moment d'activació d'aquest, és a dir, quan les generacions fan el salt educatiu, fins al moment d'estancament i poder així conèixer en quina situació es troba en l'actualitat. Hem pogut comprovar també com l'ascensor social no funciona per a tots de la mateixa manera, ja que no partim del mateix nivell social, provocant que la desigualtat afecti els més vulnerables transmetent-ho de generació en generació. És sabut que les famílies amb un baix nivell socioeconòmic es concentren en els mateixos barris de renda baixa i, per tant, els fills assisteixen a les escoles públiques de la zona, que acaben denominant-se centres de màxima complexitat per la tipologia d'estudiants i famílies. La falta de recursos materials i humans que manquen en aquestes escoles en l'actualitat, a més de la situació familiar, afecten el futur educatiu del seu alumnat. L'objectiu principal d'aquest treball d'investigació, una vegada feta tota la recerca sobre l'ascensor social, és poder aportar propostes de millora a les escoles de màxima complexitat per poder revertir la situació d'aquest alumnat i fer que l'origen no sigui determinant en el seu futur.

El disseny del procés d'investigació s'estructura a través de diverses etapes per donar resposta a tots els objectius que ens hem plantejat resoldre. La metodologia emprada en aquesta investigació és mixta perquè s'utilitzen instruments quantitius i qualitius.

En primer lloc, es va haver de donar resposta a l'objectiu [1.1](#) per poder començar a investigar i donar forma a la recerca. Per donar resposta i conèixer si l'educació és un ascensor social, vam investigar quan el fet de tenir estudis, és a dir, formació educativa, va començar a ser important a la societat per deixar de banda l'origen familiar i acabar creant un nou destí. Vam trobar diferents [articles](#)¹³, que exposaven que els nascuts entre el 1970 i 1980, aproximadament, van fer el gran salt, deixant de banda el seu origen familiar per obrir-se camí en noves professions gràcies a un augment dels estudis. Per poder corroborar i determinar si la informació proporcionada per aquests articles era certa, vam voler indagar, a través de l'elaboració de diferents qüestionaris destinats a persones nascudes entre els anys 1970 i 1980. L'objectiu dels qüestionaris era veure si realment els nascuts en aquesta època

¹³ Veure marc teòric.

van ser els encarregats d'activar l'ascensor social de l'educació. En els qüestionaris, els hi vam fer una sèrie de preguntes, per conèixer el nivell educatiu dels seus avantpassats i saber quina ha estat l'evolució de l'educació al llarg dels anys i, en quin moment, l'educació va marcar la diferència per obrir nous camins i crear nous destins.

En segon lloc, es va haver de donar resposta a l'objectiu [1.3](#) per conèixer si l'ascensor social en l'actualitat funciona com en el passat i poder seguidament respondre al darrer objectiu plantejat. Per poder conèixer si en l'actualitat està estancat o simplement no funciona com en el passat, vam haver de fer recerca per conèixer si en algun moment després de la dècada dels 70-80, aquest va perdre la seva efectivitat per convertir-se en ascensor social. A través de la investigació feta, hem pogut comprovar com la causa de l'estancament de l'ascensor social va ser la crisi del 2008 i la falta d'inversió del govern durant els anys posteriors. Els recursos destinats a educació han anat minvant i han provocat el seu estancament i la pèrdua de confiança en aquest nivelador social per part de la població. El prestigi del sistema educatiu està devaluat, ja que abans els estudis o el fet d'estudiar era molt important, i en l'actualitat gran part de la població no té aquest pensament.

Una vegada observat aquest estancament, vam decidir analitzar o conèixer si afectava de la mateixa manera a tots els sectors de la societat o únicament a una part. Vam veure com els més afectats són els més desfavorits o els més vulnerables pel simple fet de no partir de la mateixa classe social i, més concretament, les noves generacions d'aquestes famílies perquè són els que s'han d'obrir un nou camí en aquest món educatiu tan competitiu.

Per acabar, vam donar resposta a darrer objectiu [1.4](#), per poder conèixer en quins centres educatius les retallades i la poca inversió en educació afecta més a l'alumnat. Vam comprovar que les escoles que reben en l'actualitat més recursos són els centres de màxima complexitat per les seves característiques. No obstant això, aquests recursos no són suficients per abastir la gran quantitat de mancances que presenten. Per poder proposar millores en aquests centres i poder revertir la situació que viu gran part de l'alumnat, ens vam entrevistar amb un dels membres de l'equip directiu dels centres de màxima complexitat del Tarragonès i del Baix Camp per conèixer els recursos dels quals disposen i com es pot millorar la situació. A més, vam plantejar una sèrie de qüestionaris a l'alumnat de 6è de Primària i 4t de l'ESO d'aquests centres de màxima complexitat per conèixer la seva opinió sobre el futur que han de construir. Vam voler saber l'opinió de l'alumnat per poder comprovar si tot i tenir moltes

limitacions econòmiques i socials a la llar, el seu pensament sobre l'educació és positiu i òptim. A més, vam presentar un qüestionari a les famílies de l'alumnat d'aquests centres per saber quin és el seu pensament sobre l'educació i sobre el futur dels seus fills i filles.

3.6.1 Instruments

El disseny en què s'ha realitzat aquesta investigació ha estat una metodologia mixta on s'han combinat instruments quantitius i qualitius.

Tècniques quantitatives: s'han fet servir qüestionaris entre l'alumnat de 6è de Primària i 4t de l'ESO, les seves famílies i membres de la població nascuts entre 1970 i 1980, per explicar, relacionar i predir variables.

Tècnica qualitativa: s'han fet servir entrevistes als membres dels equips directius de les escoles de màxima complexitat del Tarragonès i del Baix Camp per comprendre, modificar o transformar el context o situació perjudicial.

3.6.1.1 Instruments de recollida de dades quantitiu

Qüestionaris:

Aquesta tècnica quantitativa es va utilitzar per donar resposta a tres objectius diferenciats, en tres moments diferents de la investigació i destinats a tres públics diferents.

- **Primer qüestionari:**

L'objectiu del primer qüestionari va ser saber en quin moment l'educació es va convertir en un ascensor social i va fer que la població espanyola, canviés els seus orígens agraris o obrers i acabessin tenint nous destins. Per tant, com hem comentat anteriorment, aquest va anar destinat a la població nascuda entre 1970 i 1980.

Pel que fa a les preguntes plantejades¹⁴, aquestes són majoritàriament tancades, on l'enquetat ha de saber respondre sense dificultat a través de les diferents solucions que es proposen, però també n'hi ha alguna d'oberta, que ens dona una perspectiva més amplia i subjectiva sobre els enquestats i el seu passat.

¹⁴ Les preguntes es poden consultar a l'apartat d'annexos. [Annex A](#).

El qüestionari utilitza el mateix patró per preguntar sobre els sectors econòmics als quals es dedicaven els avantpassats dels enquestats. Una vegada contestada aquesta informació bàsica sobre les generacions passades dels enquestats, es passa a preguntar sobre les generacions més properes, els seus pares i sobre ells mateixos i les generacions futures. En aquests tres casos es pregunta per estudis obtinguts.

- **Segon qüestionari:**

El segon qüestionari, va anar destinat a l'alumnat de 6è de Primària d'aquests centres de màxima complexitat i a l'alumnat de 4t de l'ESO de dos instituts de màxima complexitat per conèixer les seves expectatives sobre els estudis, sobre l'educació en general i les seves aspiracions de vida i futur. Aquest qüestionari es va passar a l'alumnat de 6è de Primària i 4t de l'ESO perquè és l'últim any de la Primària abans de fer el canvi cap a l'ESO i l'últim any de l'Educació Secundària Obligatòria on l'alumnat ha de valorar si continua amb la seva formació acadèmica o pel contrari, abandona l'ascensor social.

A més, es va decidir que fossin aquests nivells escolars, ja que gran part de la població pot arribar a pensar que l'alumnat dels centres de màxima complexitat va a l'escola perquè és el que els hi toca i no perquè tinguin aspiracions com la resta de nens i nenes del món. Al cap i a la fi, tots els infants són iguals i encara que tinguin moltes més limitacions per formar-se o desenvolupar-se com a persones, no els hi hem de privar aquest dret a l'educació¹⁵.

Les preguntes¹⁶ que es van plantejar a l'alumnat de 6è de Primària i 4t de l'ESO dels centres de màxima complexitat del Tarragonès i del Baix Camp, van tenir un objectiu. Aquest era, com hem dit anteriorment, mostrar que l'alumnat d'aquestes escoles, tot i formar-se en un centre de màxima complexitat, aspiren a un bon futur com la resta d'alumnes i són conscients que, únicament és possible a partir dels estudis i una bona formació.

¹⁵ Segons l'article 27 de la Constitució Espanyola, tota la població ha de tenir dret a l'educació.

¹⁶ Les preguntes es poden consultar a l'apartat d'annexos. [Annexos B](#).

- **Tercer qüestionari:**

El tercer i últim qüestionari, va adreçat a les famílies d'aquests nens i nenes. Es va fer aquest qüestionari perquè vam voler saber l'opinió que tenen les famílies de l'alumnat dels centres de màxima complexitat sobre la importància d'una bona educació per als seus fills i filles.

Per una banda, saber quina és la seva opinió sobre la formació acadèmica dels seus fills i filles, ja que durant la cerca vam trobar articles que explicaven com moltes famílies havien perdut l'esperança en l'educació tant per ells com per les generacions futures. Aquest fet provocava una falta d'acompanyament i involucrament en el període educatiu dels seus descendents.

D'altra banda, vam trobar articles que deien tot el contrari, perquè tot i ser famílies vulnerables i amb pocs recursos, volien que els seus fills i filles poguessin arribar molt més lluny que ells i poder tenir un futur digne a través dels estudis, fet que els feia tenir esperança en el sistema educatiu i tenir més ganes per aspirar alt. Les preguntes¹⁷ que se'ls hi van fer van ser diverses, amb l'objectiu de donar resposta a les qüestions plantejades.

3.6.1.2 Instruments de recollida de dades qualitatiu

Entrevistes:

Com a tècnica qualitativa es van realitzar entrevistes a un dels membres de l'equip directiu (director, cap d'estudis o secretari) dels centres de màxima complexitat del Tarragonès i del Baix Camp per poder conèixer la situació d'aquest tipus d'escoles. Les preguntes dutes a terme van ser iguals en totes les escoles, amb l'objectiu de tenir un ventall molt ampli de respostes tan objectives com subjectives i poder trobar una o diverses propostes de millora a la situació que viuen aquests centres. Les preguntes que es van fer són les següents:

1. Com a centre de màxima complexitat quin tipus d'ajuda o suport addicional rebeu? Sigui humà o econòmic.
2. Us manquen recursos? Quins són?

¹⁷ Les preguntes es poden consultar a l'apartat d'annexos. [Annexos C.](#)

3. Com a centre, considereu que teniu alguna carència?, és a dir, quines necessitats dels vostres alumnes no podeu portar a terme a l'aula ni tampoc poden les famílies?
4. Us agradaria destinar els recursos addicionals que rebeu a altres necessitats, però per manca d'aquests heu d'escollir i destinar-ho només a una sola?
5. Rebíeu abans de la crisi més ajudes o subvencions que ara? Si és així, per què penseu que ara rebeu menys? Què ha pogut passar?
6. Si tinguéssiu ajudes il·limitades, a què ho destinaríeu?
7. Penseu que els fills de famílies amb un baix nivell socioeconòmic, si l'escola rebés més ajudes com per exemple dos o més mestres a l'aula, podrien millorar la seva posició en l'ascensor social i en un futur ascendir?

L'objectiu d'aquestes preguntes va ser conèixer i adquirir coneixements sobre les necessitats i mancances d'aquests centres de màxima complexitat perquè tot i tenir recursos addicionals no poden fer front a les desigualtats del seu alumnat. Hem de tenir clar que els centres de màxima complexitat necessiten molts més recursos perquè han de fer front a situacions en el seu dia a dia molt més complexes que la resta de centres. Per tant, aquesta ajuda o eines de més són útils i necessàries. Els centres de màxima complexitat són els mitjans a través dels quals l'alumnat amb pocs recursos econòmics i acadèmics a la llar, pot arribar a deixar de banda aquestes desigualtats i poder aspirar a un futur digne com la resta. És el mitjà a través del qual, aquest alumnat amb grans i extremes necessitats, pot deixar de banda el seu origen sociofamiliar i obrir-se camí en el món.

3.6.2 Mostra

La mostra del **qüestionari** fet a la població nascuda entre **1970 i 1980** va ser de 50 persones, vint-i-nou dones i vint-i-un homes.

La mostra del **qüestionari** fet a l'alumnat de **6è de Primària** va ser de 372 nens i nenes.

La mostra del **qüestionari** fet a l'alumnat de **4t de l'ESO** va ser de 55 nois i noies.

La mostra del **qüestionari** fet a les **famílies** de l'alumnat dels centres de màxima complexitat va ser de 45 persones.

La mostra de les **entrevistes** fetes als **centres** de màxima complexitat van ser de 15 membres dels equips directius.

4. ANÀLISI DELS RESULTATS

Com és sabut, el futur de les societats sempre són els més joves, els que han de revertir situacions precàries o injustes són sempre les noves generacions, són els encarregats del canvi i de fer del món un lloc més just per a tothom, renovat i on tots tinguin cabuda. Però, com és possible el canvi, la innovació o el progrés, si des de les esferes més altes de la societat, es priva a gran part de les futures generacions a formar-se dignament i a tenir les mateixes oportunitats que la resta?

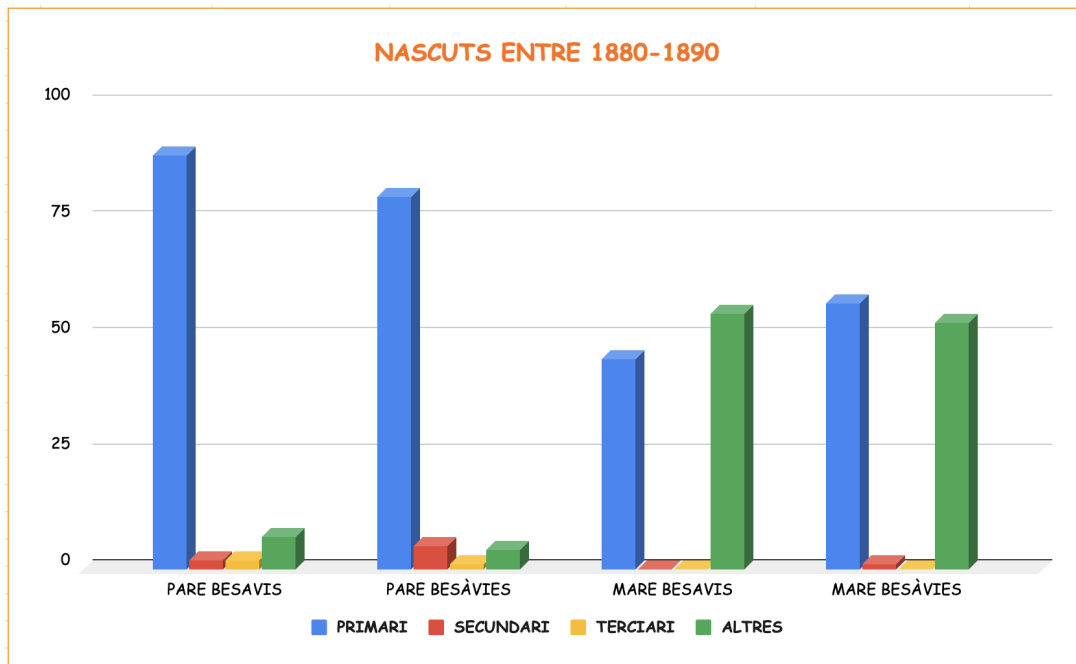
A través dels resultats que exposarem a continuació, hem pogut comprovar com l'educació va ser un ascensor social molt potent que va canviar el destí de gran part de la població nascuda en l'època dels anys 70 i 80. També tractarem com en l'actualitat l'ascensor social no funciona com anys enrere, tot i que s'està produint un canvi perquè millori. I, per acabar, ens centrarem en els centres de màxima complexitat, que tot i ser els centres més afectats per la falta d'inversió, el seu alumnat té les mateixes aspiracions que la resta, malgrat tenir mancances i limitacions, tant a casa com a l'escola.

4.1 Anàlisi primer qüestionari

Els resultats del primer qüestionari ens van servir per comprovar en quin moment l'educació va passar a convertir-se en un ascensor social per a la població. Fent recerca vam trobar diversos articles que exposaven com la població nascuda entre 1970 i 1980, va fer el gran salt i va provocar que l'educació es convertís en un ascensor social, canviant els seus orígens agraris per nous destins. Per corroborar la informació consultada, vam plantejar una sèrie de preguntes a persones nascudes entre les franges d'edat esmentades per comprovar si la informació era veraç i realment les persones nascudes entres aquells dos anys van fer que l'ascensor social comencés a funcionar. Els resultats mostren els sectors econòmics als quals pertanyien els avantpassats dels enquestats. Les sèries de dades imparelles representen els avantpassats paterns i les parelles els avantpassats materns.

Per plasmar els resultats obtinguts, hem dividit les respostes en franges d'edats. Aquestes franges d'edats es relacionen amb la part de la població nascuda en aquella franja d'anys i per poder saber quina era la tendència en aquella època.

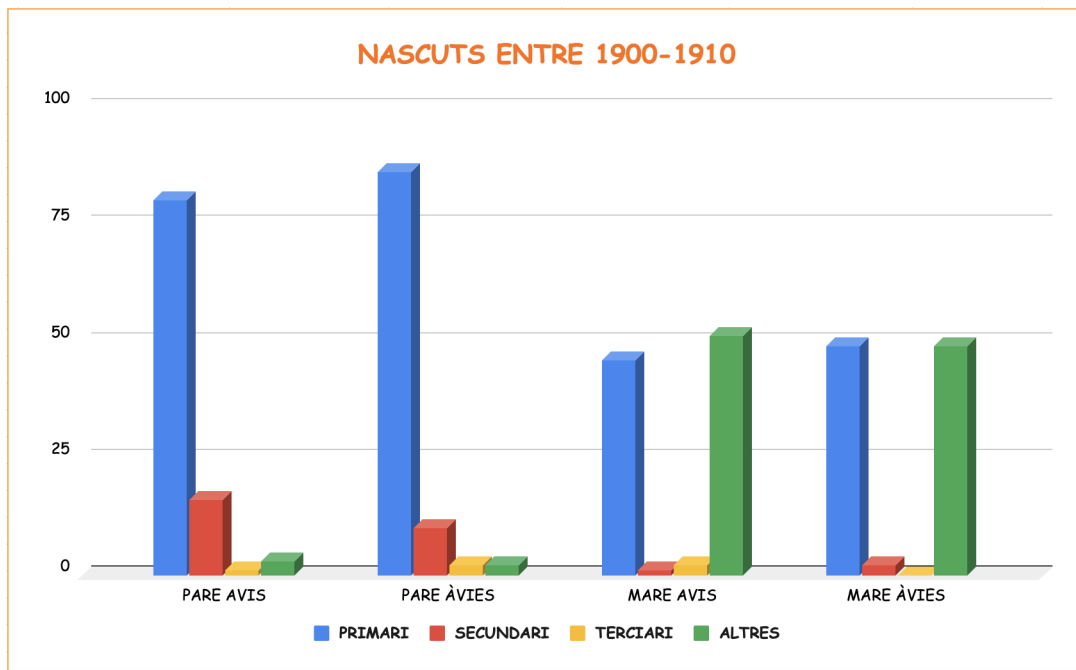
Gràfic 1

Resultats nascuts entre 1880 i 1890

En aquest gràfic, la població nascuda entre 1880 i 1890, es dedicava majoritàriament al sector primari. Com podem veure, 89 pares de besavis i 80 pares de besàvies dels cinquanta enquestats, es dedicaven a treballar al camp, eren agricultors, pagesos i ramaders. Les mares dels besavis i besàvies dels enquestats es dedicaven a treballar al camp, però majoritàriament les dones dedicaven el seu temps a la llar i a tenir cura dels fills, que és el que marca el color verd.

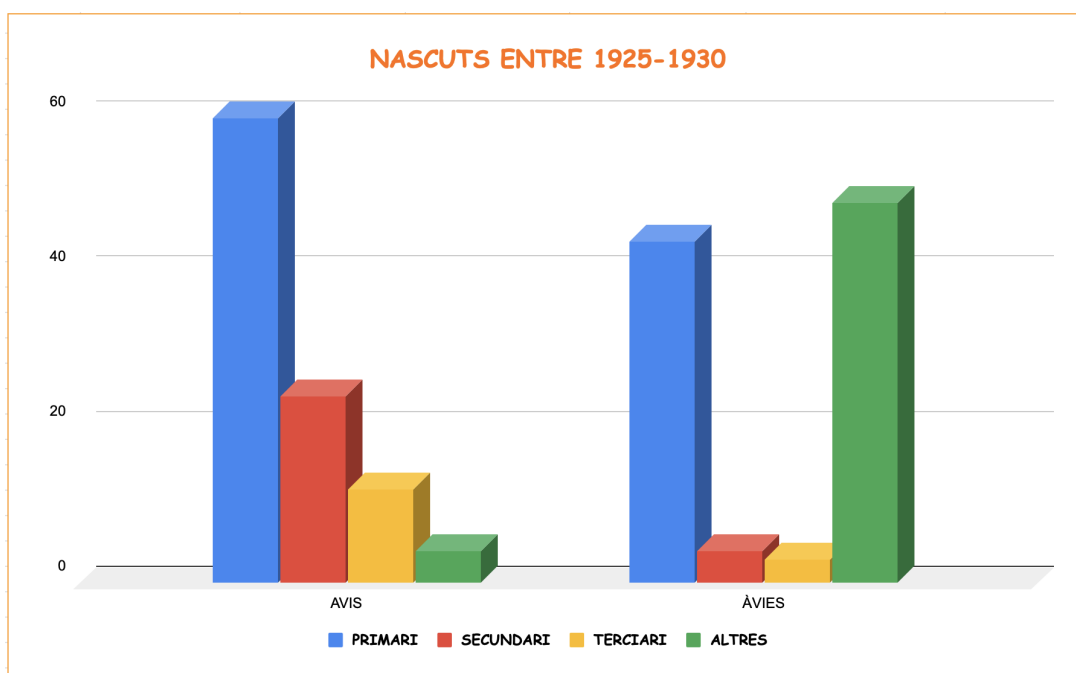
Una part molt poc elevada de la població es dedicava a la resta de sectors econòmics de la societat. Podem observar com en aquesta època la població no tenia estudis i es dedicaven a treballar el camp, que és l'ofici que s'havia heretat de generació en generació.

Gràfic 2

Resultats nascuts entre 1900 i 1910

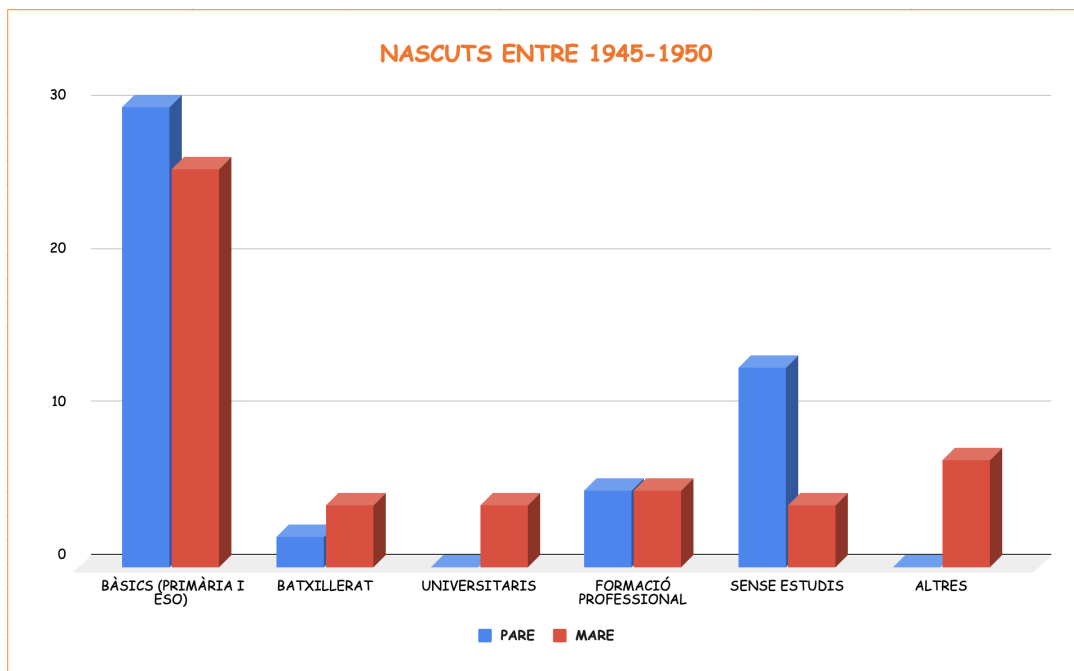
Aquest segon gràfic mostra com la població nascuda entre 1900 i 1910 continua fent evident la tendència de la població a treballar al camp i continuar amb l'herència familiar. Es mostra també un lleuger repunt entre els homes per dedicar-se a les feines lligades al sector secundari com la indústria tèxtil, construcció o l'elaboració de vins i vermut, tot i que no varia sobre mesura. Les dones continuen dedicant-se a treballar al camp i a la llar. Es pot dir que en aquesta etapa, la població continuava sense tenir gaires estudis i continuaven dedicant-se al mateix que les seves generacions passades.

Gràfic 3

Resultats nascuts entre 1925 i 1930

Aquest gràfic ens mostra el sector econòmic al qual es dedicaven les persones nascudes entre 1925 i 1930. Podem veure com en aquestes dues franges d'edat la gran majoria de les persones continuaven dedicant-se al camp a conseqüència d'aquesta herència adquirida i les dones encara mantenien el seu rol de mestressa de la llar. Es pot observar, però, com una part significativa dels homes, concretament 24 dels 100 totals, van passar a dedicar-se a feines del sector secundari com paletes, electricistes, administració en bancs o pintors. I, 12 dels 100 totals van passar a dedicar-se a feines del sector terciari com botiguers, taxistes, guàrdies civils o secretaris en un ajuntament. Podem evidenciar un petit increment en el sector secundari i terciari respecte als anys anteriors, però no en gran manera. La tendència continua sent dedicar-se al camp i a la llar.

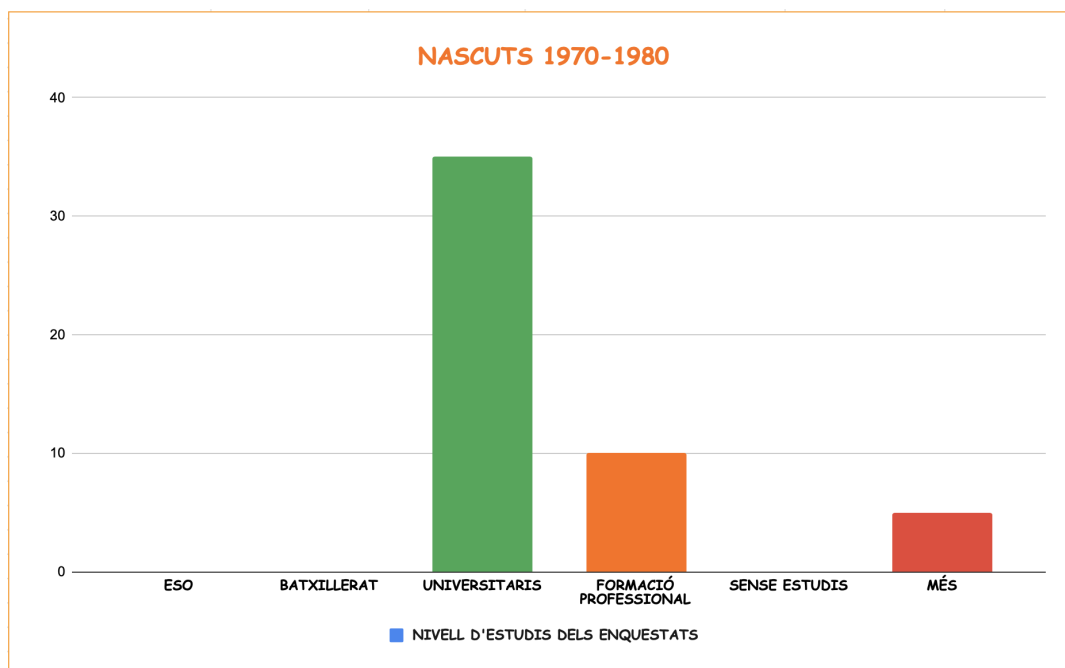
Gràfic 4

Resultats nascuts entre 1945 i 1950

En aquest gràfic passem a comprovar el nivell d'estudis que tenien els pares dels enquestats, és a dir, la població nascuda entre 1945 i 1950. En aquest gràfic ja no parlem de sectors econòmics, parlem de tipus d'estudis assolits per la població nascuda entre aquestes franges d'edats. Pel que fa als homes, podem veure com la majoria va assolir estudis bàsics, encara que hi havia un tant per cent elevat sense estudis. Pel que fa a les dones, la gran majoria va assolir estudis bàsics, encara que hi ha un petit tant per cent que va assolir el batxillerat, estudis universitaris i FP. Cal destacar que un percentatge elevat de dones continuaven dedicant-se a la llar com mostra l'apartat d'altres.

D'aquest gràfic, en comparació a la resta, podem observar un petit canvi, ja que una part important de la població ja començava a formar-se i a donar importància a l'educació.

Gràfic 5

Resultats nascuts entre 1970 i 1980

Per acabar, l'últim gràfic mostra la formació o els estudis de les persones enquestades. Podem observar com el gran canvi, quant a formació, el van fer les persones nascudes entre 1970 i 1980. Dels cinquanta enquestats tots van assolir l'Educació Secundària Obligatòria per poder anar a la Universitat o fer Formació Professional. En comparació als seus pares, els fills van triplicar el nombre de graduats universitaris i FP. Un petit tant per cent, va continuar formant-se després de la formació postobligatòria i, dels enquestats no hi havia cap sense estudis.

Amb aquest gràfic donem resposta al **primer objectiu** específic i podem corroborar com l'ascensor social de l'educació va començar a funcionar entre 1970 i 1980, fent que gran part de la població nascuda entre aquesta franja d'edat canviés els seus orígens per poder aspirar a un futur millor.

4.2 Anàlisi segon i tercer objectiu d'estudi

Una vegada vam afirmar que l'educació si és un ascensor social, vam voler comprovar si en l'actualitat estava estancat o pel contrari continuava funcionant com anys enrere. Per poder fer-ho vam fer recerca i vam poder comprovar com en l'actualitat no funciona com anys enrere. Això és degut al fet que gran part de la població, població poc formada o que no ha tingut l'oportunitat, no creu en el sistema educatiu. No creuen en el sistema, ja que segons els articles cercats, arran de la crisi del 2008, els fills dels nascuts entre el 1970 i el 1980, és a dir, els responsables de fer que l'ascensor social funcionés, independentment de la seva classe social, es veuran afectats per una gran desigualtat de classes i per la dificultat per ascendir en aquest. Aquestes desigualtats van ser causades per la poca inversió del govern en educació que va afectar els centres educatius i les famílies més desfavorides de tots ells. En aquest punt, vam poder saber que l'ascensor social no funciona per a totes les persones de la mateixa manera perquè depèn en gran manera de la classe social d'origen.

A través dels articles cercats, vam poder afirmar com l'ascensor social no funciona de la mateixa manera per a totes les persones a la societat, ja que depèn del nivell econòmic i social de les famílies que el futur pugui ser d'una manera o d'una altra. Aquest és un gran condicionant perquè en la majoria dels casos és hereditari i afecta les generacions futures. Els fills de famílies amb un nivell adquisitiu alt i unes condicions de vida òptimes, tindran més possibilitats en un futur de tenir una bona feina, que els fills de classes baixes, donada per una inversió important en educació. Fent recerca, vam poder comprovar a través dels articles, com totes aquestes variables afecten els més desfavorits o als que tenen uns ingressos baixos. Per tant, vam poder donar resposta al **segon i tercer objectiu específic**, ja que l'ascensor social no funciona de la mateixa manera a totes les persones.

4.3 Anàlisi segon qüestionari

Arribats a aquest punt, ens vam qüestionar a qui afectava més aquesta falta d'inversió del govern en educació. Considerem que, si les classes socials baixes i en situacions precàries ja tenien dificultats perquè els seus fills es poguessin formar dignament, les retallades en inversió a les escoles va acabar d'agreujar la situació.

Els més desfavorits tendeixen a ser famílies que es concentren en els mateixos barris de les ciutats i en conseqüència porten els fills als centres educatius de la zona. Aquesta

informació la vam poder extreure a través de les entrevistes fetes als centres educatius. Aquestes escoles, per la diversitat d'alumnat i les situacions de vulnerabilitat de les famílies, acaben denominant-se centres de màxima complexitat. Aquesta tipologia de centres es va veure molt afectada per la falta d'inversió en educació. Si amb recursos, la seva situació per poder oferir una educació digna i de qualitat a tot l'alumnat era complicada, amb pocs i limitats es converteix pràcticament en impossible.

4.3.1 Anàlisi entrevistes

En **primer lloc**, a través de les entrevistes fetes als membres dels equips directius dels centres de màxima complexitat del Tarragonès i Baix Camp, vam poder conèixer com és la situació educativa en aquestes escoles donada la falta d'inversió i recursos. A través de les entrevistes fetes als diversos centres, vam obtenir un gran ventall d'informació que vam poder comparar i poder treure conclusions conjuntes.

Les conclusions conjuntes que extraïem de cada pregunta són:

1. Com a centre de màxima complexitat quin tipus d'ajuda o suport addicional rebeu? Sigui humà o econòmic.

Pel que fa a suport humà, aquesta tipologia de centres rep ajuda diversa que varia molt en funció de les necessitats que s'ha de suplir. La majoria d'ells reben una **dotació docent més**, és a dir, un mestre addicional per fer suports, en plantilla o no, depenent del centre, que ajuda a superar amb èxit les dificultats del dia a dia. La majoria dels centres reben **educadors socials**, tècnics d'**integració social**, **vetlladors**, especialistes d'**educació especial** i especialistes del **SIEI**¹⁸ com a recursos humans per suplir les necessitats. En relació amb els suports externs, sobretot EAP, alguns centres diuen que el suport o ajuda és força deficitària.

A més, com a centres de màxima complexitat reben ajudes econòmiques europees copioses (**PROA +/PMOE**)¹⁹, que ofereix una dotació econòmica extra per poder minimitzar les mancances degudes a la situació de l'alumnat i les seves famílies. Algunes escoles afirmen, però, que tenen moltes dificultats a l'hora d'utilitzar-les i moltes limitacions d'ús.

¹⁸ SIEI són les sigles de suport intensiu per a l'escolarització inclusiva i són dotacions extraordinàries de professionals que s'incorporen als centres per atendre els alumnes amb necessitats educatives especials.

¹⁹ El PROA +/PMOE és bàsicament un pla de millora d'oportunitats educatives, que contribueix a la millora de l'equitat en l'accés d'oportunitats educatives i l'èxit escolar per compensar les desigualtats de l'alumnat i les famílies.

2. Us manquen recursos? Quins són?

Tots els centres tenen la mateixa opinió sobre l'**escassetat de recursos** dels seus centres. Tots afirmen que manquen molt recursos **econòmics** i de **suport educatiu**. Falten especialment, **mestres** per poder atendre la diversitat dels centres tal com mereix l'alumnat. Per poder atendre aquesta diversitat, també seria necessari, més **professionals de l'educació** com vetlladors, psicopedagogs, infermers, treballadors socials, psicòlegs, pedagogs i treballadors socials, entre altres. Donen especial èmfasi als recursos humans, ja que els educadors d'**educació especial** dels que disposen són pocs amb la diversitat i necessitat que hi ha als centres.

3. Com a centre, considereu que teniu alguna carència?, és a dir, quines necessitats dels vostres alumnes no podeu portar a terme a l'aula ni tampoc poden les famílies?

En aquest apartat les respostes són bastant diverses i enriquidores, ja que cada **centre**, tot i ser de màxima complexitat, és **diferent** i ha d'atendre diferents necessitats. Per una banda, hi ha centres que tenen moltes necessitats que per **falta de recursos**, tant econòmics com personals, no poden atendre. Sobretot, necessitats **socioafectives** i de **caràcter social** de les famílies. D'altres, exposen la poca possibilitat que té l'alumnat per interactuar en llengua catalana amb altres persones que no siguin docents o professionals del centre. A més, alguns centres exposen que tenen un percentatge molt elevat d'alumnat amb **necessitats especials**, com per exemple alumnat amb TEA, i que no es poden atendre com es voldria. D'altra banda, hi ha centres que afirmen que l'alumnat no pateix carències importants, però els hi manca la possibilitat de fer totes les **extraescolars**²⁰ que voldrien per falta de recursos econòmics. També els hi agradaria que l'escola pogués organitzar més sortides, colònies o activitats i que poguessin participar en totes.

4. Us agradaria destinar els recursos addicionals que rebeu a altres necessitats, però per manca d'aquests heu d'escollir i destinar-ho només a una sola?

La resposta a aquesta pregunta és un **si** rotund per part de tots. Els centres destinarien els recursos addicionals que reben a altres necessitats escolar, però per falta de recursos han de prioritzar. La majoria dels centres destina aquests recursos a **cobrir accions que les famílies no poden assolir** com el pagament de sortides i colònies, material escolar, xandalls i

²⁰ Segons un estudi fet per la Fundació Bofill, 1 de cada 4 infants de classe baixa no fa cap o gairebé cap activitat d'enriquiment després de l'escola, en front el 94,7% dels infants de classe alta. Aquest fet suposa un pèrdua d'aprenentatge significatiu per a l'alumnat de classe baixa, a part que no accedeixen al mateix tipus d'oferta.

activitats que enriqueixin l'aprenentatge de tot l'alumnat... Si tinguessin més recursos, un nombre elevat d'escoles els destinaria a una **atenció més individualitzada**, directa i propera per a tot l'alumnat i les famílies, tot i tenir força limitacions.

5. Rebíeu abans de la crisi més ajudes o subvencions que ara? Si és així, per què penseu que ara rebeu menys? Què ha pogut passar?

En l'actualitat els centres de MC²¹ reben **més ajudes** que abans de la crisi a conseqüència dels **fons europeus** que comencen a arribar, ja que **anys enrere** eren bastant més **reduïts** o simplement no arribaven.

6. Si tinguéssiu ajudes il·limitades, a què ho destinaríeu?

A l'hora de respondre aquesta pregunta, cada centre ha exposat el seu desig atenent a les característiques dels mateixos centres. Com a norma general, la majoria d'escoles han respost que destinarien aquestes ajudes infinites a millorar les **condicions de vida de l'alumnat** i les seves situacions familiars, a tenir **més personal** i que aquest fos el més divers possible, a més de millorar els **espais** d'aprenentatge i les oportunitats de l'alumnat i les seves famílies. Molts centres destaquen també que destinarien aquests recursos a **universalitzar les activitats extraescolars** perquè tots poguessin participar, a fer més sortides pedagògiques i ludicoesportives i, a què serveis bàsics de l'escola com **acollida** i **menjador** fossin a preus més **assequibles**. En definitiva, destinarien els recursos a subvencionar l'**escola per a tothom**, on tot l'alumnat pugui gaudir.

7. Penseu que els fills de famílies amb un baix nivell socioeconòmic, si l'escola rebés més ajudes com per exemple dos o més mestres a l'aula, podrien millorar la seva posició en l'ascensor social i en un futur ascendir?

La resposta general a aquesta pregunta és que **més ajudes i suport** a l'escola tant **humà** com **econòmic** seria clau per a la millor preparació de tots els infants. Molts centres exposaven que l'**escola** és un **puntal** bàsic en **millorar la posició** de l'**ascensor social** de l'**alumnat**, per tant, qualsevol ajuda extra en l'àmbit professional és ben rebuda perquè tot l'alumnat estigui ben atès i per oferir el millor dels aprenentatges. Molts centres van expressar que la **millora social** també és una **feina d'implicació política**, de tots els estaments socials i de tota la

²¹ Amb les lletres MC ens referim als centres de màxima complexitat.

ciutadania. Així doncs, no només han de rebre ajudes les escoles sinó tot l'entorn de l'alumnat i de les seves famílies per aconseguir un canvi en el futur paradigma dels infants.

A través de totes les entrevistes hem pogut aprendre molt sobre la situació dels centres i hem pogut corroborar com els centres de màxima complexitat són els més afectats per la falta de recursos i inversió en educació. Hem pogut veure i sentir la impotència d'aquests mestres i especialistes en educació, que malgrat donar-ho tot en la seva feina, moltes vegades no poden contrarestar ni fer front a l'origen socioeconòmic de l'alumnat. La falta de recursos en centres de màxima complexitat provoca que es perdin potencials talents i recursos productius en la societat. Per tant, hem de fer funcionar de nou l'ascensor social perquè aquest permet que els individus nascuts en les classes socials més baixes i humils, tinguin la possibilitat a través de l'educació d'ascendir socialment.

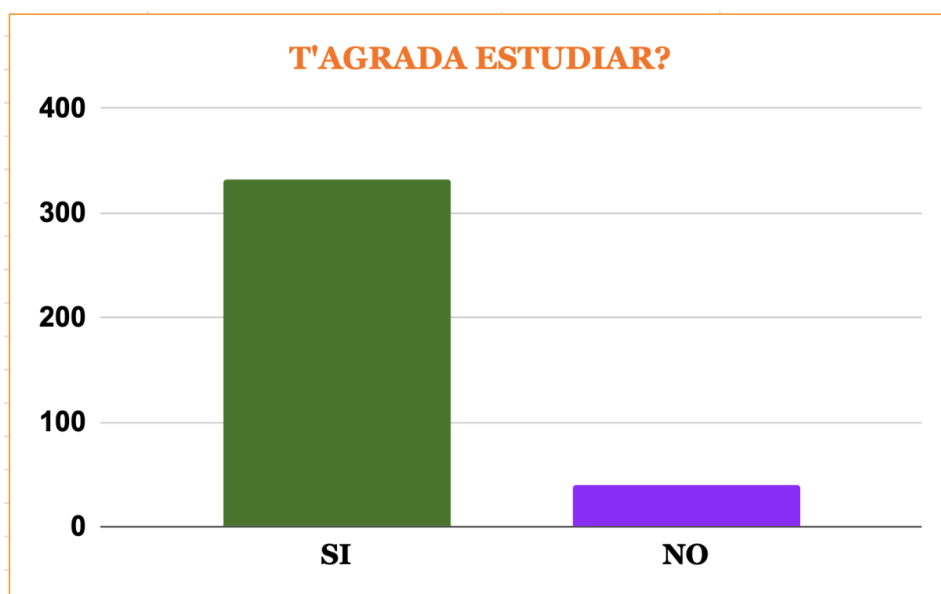
4.3.2 Anàlisi qüestionari alumnat

4.3.2.1 Respostes alumnat de 6è de Primària

En **segon lloc**, donada aquesta problemàtica, vam voler conèixer l'aspiració o l'actitud davant els estudis i l'educació que té l'alumnat d'aquests tipus de centres a través d'un qüestionari a l'alumnat de 6è de Primària i 4t de l'ESO. Simplement, volíem acabar amb el fals pensament que té gran part de la població en pensar o sentenciar als fills d'aquest tipus de famílies com a nens i nenes que no volen estudiar, que no tenen aspiracions o simplement no volen fer res en la vida. A través de les entrevistes i els qüestionaris vam poder respondre a l'**últim objectiu específic** i donar forma a l'objectiu principal de la recerca.

Gràfic 6

Resultats alumnat de 6è de Primària

A través dels qüestionaris a l'alumnat de 6è de Primària dels centres de màxima complexitat, vam poder conèixer a quins d'ells els hi agrada estudiar i a quins no. A més, també els hi vam preguntar si consideren que és important tenir estudis, independentment de si els hi agrada estudiar o no. En aquesta resposta vam demanar que ens expliquessin per què, i les respostes van ser molt reveladores i gratificants.

Gràfic 7

Resultats alumnat de 6è de Primària

A la pregunta plantejada, les respostes de l'alumnat van ser, contra tot pronòstic, sorprenents perquè gairebé tots consideren que és important i imprescindible. A l'explicació de per què consideren que és important, algunes de les respostes que ens van donar són:

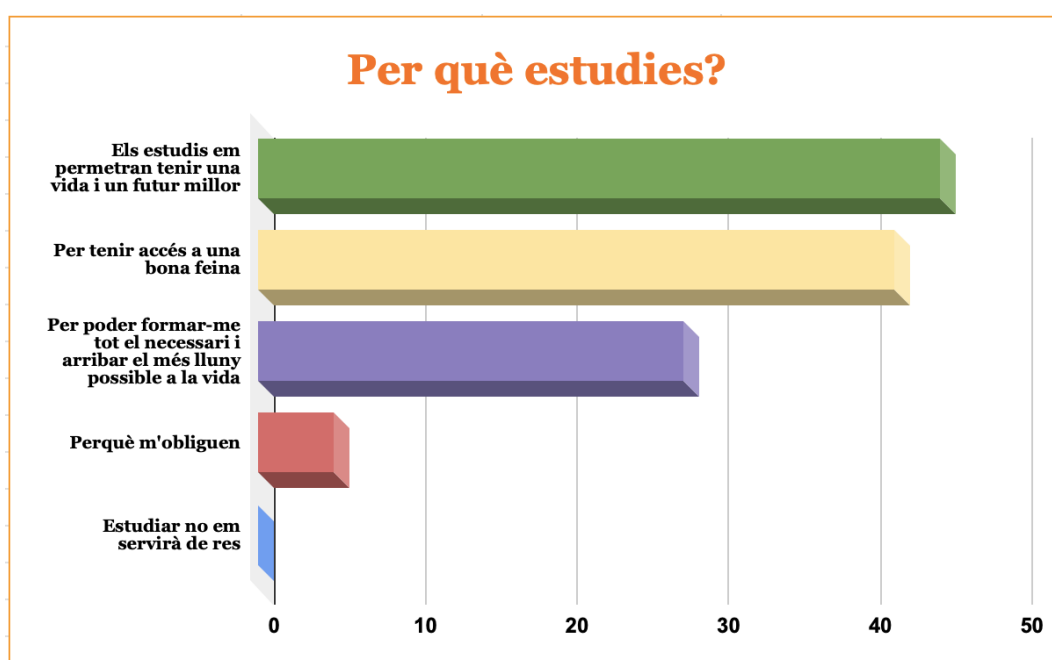
“Pel meu **futur**, perquè de majors necessitem estudis per un futur bo, per que tinguis un **bon futur**, per tenir un futur i treballar, perquè així de gran pots **treballar de el que volguis**, perquè es un bon futur per nosaltres, per tindre un futur bo, perquè si no estudies en el futur no sabras que significa una cosa i et poden enganyar, per un bon treball de gran, jo crec que estudiar es important, ja que tu si estudies pots tindre un futur entendre els papers de l'ajuntament...i pots anar per la vida **sense que et que t'enganyin**, per tenir un treball agradable i saber-ne més de cultura, per complir els teus **somnis**, perquè quan creixes pot ser algu en la vida de gran, perquè si estudies tens un **bon treball** i si tens un bon treball tens diners i així tens una bona vida, és millor per al teu futur i per obtenir més fàcil tenir una feina, perquè si estudio em guanyés la vida i **no dependre de ningú**, perquè si no tindras un mal treball i si tensa un mal treball no **difrutaras la vida**, per teni un **treball que a tu et agradi**” (Alumnat de 6è de Primària dels centres de màxima complexitat del Baix Camp i el Tarragonès, 2023).

4.3.2.2 Respostes alumnat de 4t de l'ESO

Per analitzar les respostes de l'alumnat de 4t de l'ESO, ens centrarem principalment en tres preguntes. A través de la primera pregunta, vam voler saber per què cursaven estudis i estaven estudiant, ja que d'aquesta manera podríem conèixer la predisposició d'aquest tipus d'alumnat en vers els estudis.

Gràfic 8

Resultats alumnat 4t de l'ESO

Com es pot observar, el 90% de l'alumnat que cursa 4t de l'ESO en els centres de màxima complexitat estudien perquè saben que és important tenir estudis per una vida i un futur millor. Una part molt petita dels enquestats, concretament 5, no han entès, encara, la importància que té l'educació pel seu futur i el de les seves generacions. Algunes de les explicacions donades per l'alumnat a la pregunta van ser: “ Per tenir el **màxim coneixement**, no m'**apassiona** però ho he de fer, sóc més de treballar, aprendre m'**encanta**, no m'agrada fer exàmens però si m'agrada **aprendre coses noves**, ho faig per un **propòsit**, per **satisfacció** d'haver aconseguit algo amb el meu **esforç** i coneixements, el **mestre ajuda** molt a que tinguem ganes d'estudiar, por qué estudiar **aporta** mucho en todo aspecto como personal i profesional, perquè m'agrada entendre el **perquè de les coses**, perquè vull **arribar lluny**” (Alumnat de 4t de l'ESO dels centres de màxima complexitat del Baix Camp i el Tarragonès, 2023).

La segona pregunta que se'ls hi va preguntar va anar relacionada amb les seves aspiracions de futur o a què es volen dedicar. Aquesta, es va formular per poder fer veure que tot i ser joves amb dificultats a la llar i pocs recursos, tenen aspiracions a la vida i volen esforçar-se per poder tenir una vida digna. Les respostes van ser molt diverses i aquestes són algunes de les seves explicacions:

“ Tenir el **màxim coneixement**, formar-me laboralment en el meu sector, **seguir estudiant** perquè el meu objectiu és anar a la universitat, és bo estudiar pero treballar tambe et obra una porta a la experiència i eficiència, arribar el **més lluny possible** a la vida, treballar per guanyar diners i seguir estudiant per saber mes del treball que bull fer, seguir tenint més estudis per la **meva formació**, no haber de dependre de ningú, vull tenir un bon treball que es guanyi molt be y una **bona vida** ingenier electromecànic, treballar del que me agrada i si pot ser guanyar diners, arribar a guanyar gran quantitat de **diners** fent el que m'**agrada** i amb el meu **esforç i sacrifici**” (Alumnat de 4t de l'ESO dels centres de màxima complexitat del Baix Camp i el Tarragonès, 2023).

A través d'aquestes respostes es pot observar com els nens i nenes dels centres de màxima complexitat, tenen moltes aspiracions a la vida i són conscients que per aconseguir els seus propòsits i objectius en un futur han d'estudiar i esforçar-se. Per tant, tot i ser alumnes que la gran majoria viuen en condicions precàries i les seves famílies no poden oferir tot el que voldrien per a la seva educació, valoren que tot a la vida s'obté a través de l'esforç i, en aquest cas, a través dels estudis.

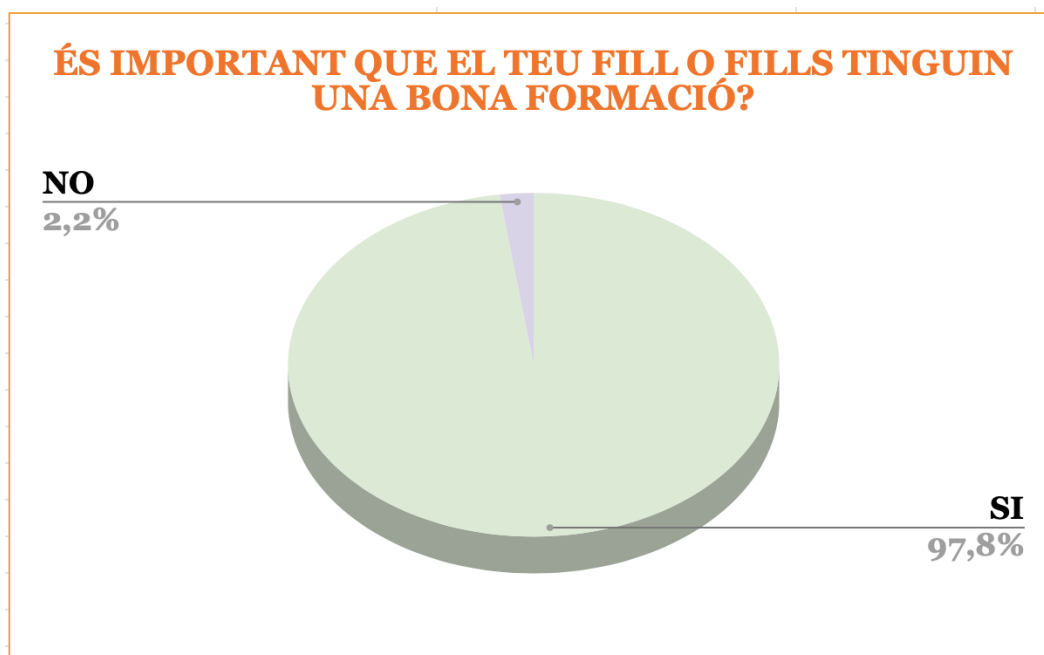
4.3.3 Anàlisi qüestionari famílies

Els qüestionaris plantejats a les famílies de l'alumnat dels centres de màxima complexitat es van fer principalment per conèixer quin era el pensament dels pares i mares d'aquests alumnes i quina era la seva predisposició a oferir la millor educació als seus fills i filles. A banda d'això, tenia com a objectiu poder desmentir o afirmar la pressuposició que fa gran part de la població sobre aquestes persones pel simple fet de no tenir estudis i no poder garantir el futur o les eines que els hi agradaria als seus fills i filles.

Comentarem 3 de les preguntes que es van plantejar.

Gràfic 9

Resultats primera pregunta famílies de l'alumnat dels centres de màxima complexitat

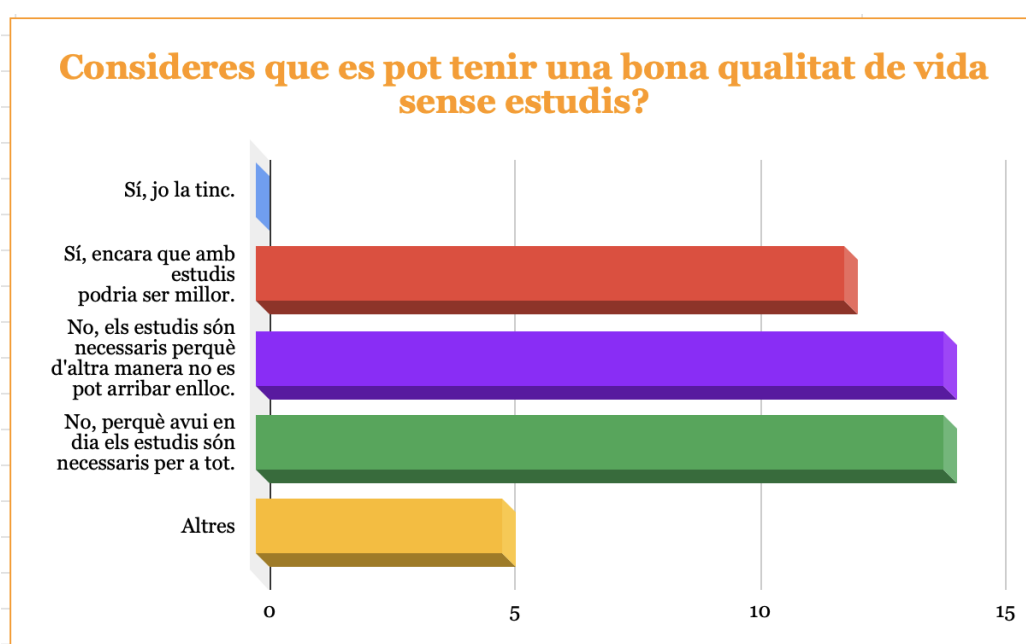

En aquest gràfic, s'observa com dels 45 pares enquestats, gairebé el 98% d'ells considera que és molt important que els seus fills i filles adquireixin una bona formació. En aquesta pregunta vam demanar que especifiquessin perquè consideraven que si o que no era rellevant. Algunes de les respostes van ser: "els hi permetrà **créixer com a persones** i els hi facilitarà una **vida plena**, a més preparació més **oportunitats** de futur, el coneixement i els estudis són essencials per tenir bones oportunitats a la vida, la base d'una bona educació és la base d'una **bona cultura**, la formació és futur, per tenir una **posició laboral**, professional i cultural millor quan sigui adult, mentre més preparació i coneixements tingui, més **ampli** i

variat serà el seu **camp d'aspiració** i adquisició de llocs de treball, si estudia té més opcions a la vida que sense ells, per tenir un **coneixement adequat** siguin quin sigui el seu futur laboral, per tenir **millor qualitat de vida** i un bon futur, per enriquir-se i tenir coneixements i **dedicar-se al que més li agradi** en el futur i perquè tinguin totes les **eines per crear un futur propi** i poder **afrontar les adversitats** i saber **gaudir de la vida**” (Famílies de l'alumnat dels centres de màxima complexitat).

Gràfic 10

Resultats segona pregunta famílies de l'alumnat dels centres de màxima complexitat

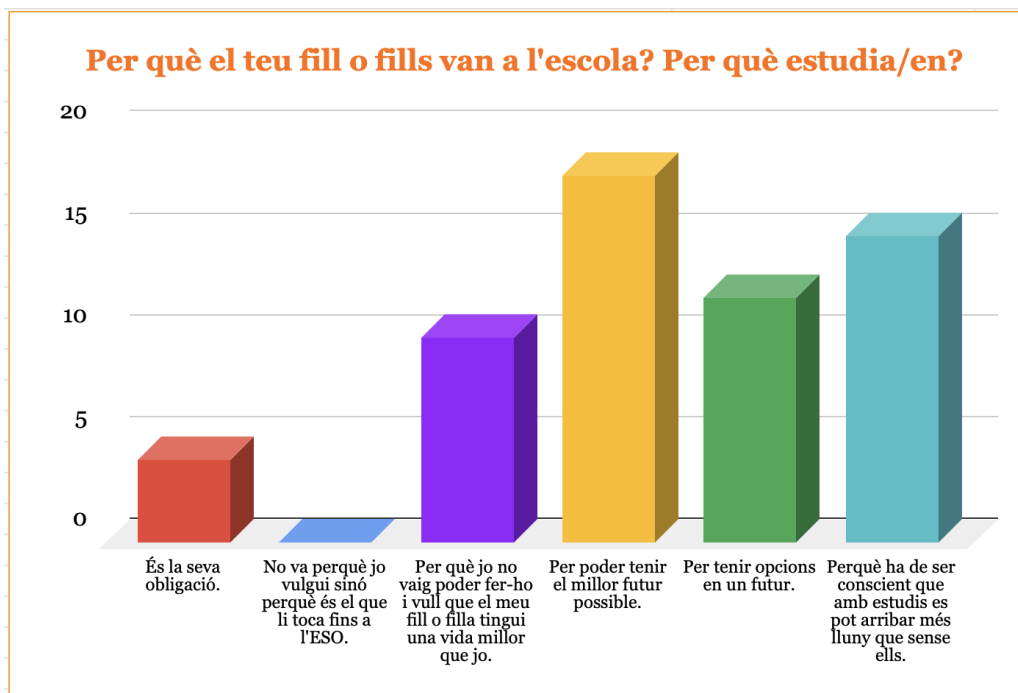

La segona pregunta que es va plantejar està relacionada amb la millor qualitat de vida que pot proporcionar tenir estudis a no tenir-los. Com es pot observar, la majoria de les famílies són conscients que sense estudis els seus descendents no podran aspirar molt alt en la vida.

Tot i això, hi ha un tant per cent elevat, concretament 12 dels 45 enquestats que consideren que sense estudis es pot tenir una bona vida encara que amb ells podria ser millor. Hi ha 5 dels enquestats, l'apartat d'altres, que considera que hi ha moltes persones que sense estudis tiren endavant, encara que els estudis obren moltes portes.

Gràfic 11

Resultats tercera pregunta famílies de l'alumnat dels centres de màxima complexitat

Finalment, es va voler saber quin era el motiu pel qual els fills i filles d'aquestes famílies van a l'escola. Totes les respostes van anar encaminades a mostrar que els estudis són el medi a través del qual les futures generacions poden aconseguir tot el que es proposin, tenint en compte la necessitat d'una formació acadèmica.

El qüestionari compartit amb les famílies de l'alumnat dels centres de màxima complexitat ha servit per evidenciar molts aspectes plantejats.

En primer lloc, tot i tenir pocs recursos, eines o formació per acompanyar els seus fills i filles en la seva etapa educativa, faran tot el possible perquè els seus fills puguin desenvolupar els màxims estudis i poder així obrir-se un camí digne a la vida.

En segon lloc, ha servit per evidenciar que malgrat tenir poca formació, són conscients de la seva importància i de la necessitat que els seus descendents els assoleixin.

Per acabar, hem pogut comprovar que hi ha algunes famílies que no valoren l'educació i, des de l'escola i l'experiència s'ha de poder canviar aquest pensament.

5. PROPOSTA DE MILLORA

Feta la recerca i investigació pertinents per poder respondre als objectius marcats, podem afirmar que l'ascensor social no funciona com anys enrere i, tot i que no està estancat del tot, calen moltes millores per poder revertir la situació social de les noves generacions que viuen i creixen en entorns vulnerables. En aquest treball d'investigació hem pogut comprovar, com l'alumnat dels centres de màxima complexitat a causa de les circumstàncies personals que viuen, són els més afectats en l'ascensor social per la falta de recursos i la poca inversió educativa.

Els centres de màxima complexitat necessiten més recursos tant humans com econòmics, per poder adaptar-los a les seves necessitats. Això és degut al fet que en els centres de màxima complexitat hi ha un gran percentatge d'alumnes vulnerable que necessita dues coses. Adquirir coneixement per fer front a la falta de recursos externs com la família o activitats extraescolar i, un treball afectiu i emocional molt important. És per aquest motiu que els recursos addicionals que reben, ajuden, però són insuficients per pal·liar el dia a dia en aquests tipus de centres. A través de les diferents entrevistes fetes als membres dels equips directius dels centres de màxima complexitat, hem pogut veure com els recursos que aporta el Departament d'Ensenyament són limitats, però es poden aprofitar en gran manera. Hem elaborat diferents propostes de millora que considerem que podrien ser de gran ajuda per als centres de màxima complexitat.

5.1 Primera proposta de millora

La primera millora que proposem està relacionada amb la quantitat de mestres o especialistes en educació de **suport** que reben les escoles. A través del contacte que hem tingut amb els centres de MC i la recerca que hem fet, hem pogut observar que el tipus d'ajuda que més els hi manca és el suport humà.

La nostra proposta consisteix a fer que una vegada un mestre o un especialista obté el seu títol, a l'hora d'inscriure's a la borsa de treball, hi aparegui una casella anomenada suport. A través d'aquesta casella, la persona en qüestió podria decidir en quina ciutat li agradaria fer suport i quin tipus de jornada voldria fer, el centre de destí seria aleatori. La nostra proposta és una solució institucional que té un doble objectiu, millorar la competència i solucionar les mancances dels centres. Considerem que a través de la implementació d'aquesta casella en la inscripció de la borsa tots guanyen perquè els centres reben l'ajuda que necessiten i els

mestres o especialistes comencen a adquirir experiència des del primer moment d'obtenir el títol, donada la gran demanda d'ajuda que requereixen. A través de la nostra proposta, els docents o especialistes que triïn la casella, faran suport juntament amb el mestre que imparteix l'assignatura i d'aquesta manera l'alumnat podrà rebre un ensenyament molt més personalitzat i tenint en compte les seves necessitats. El mestre de suport estarà guiat i treballarà conjuntament amb un altre mestre, per tant, serà similar a unes pràctiques universitàries perquè, a la vegada que assoleix experiència, estarà aprenent d'un altre docent. El sou del mestre de suport estarà relacionat amb les hores de treball que desenvolupi al centre educatiu, però sempre tenint en compte que cobrarà el sou de mestre.

Vam estar investigant si en algun moment s'havia dut a terme alguna proposta com la que plantejem i vam trobar que el gener d'aquest mateix any es va fer públic la implementació d'una prova pilot pels propers dos cursos escolar. El **programa** s'anomena **Sensei** i consisteix a què un nombre reduït de docents novells, recentment titulats, seran guiats per un docent mentor. El que proposa la Generalitat, és contractar nous docents mentors amb un sou complet perquè facin suport i ensenyin als docents novells teoria i pràctica, però aquests, cobrant la meitat del sou i no sent reconeguts com a mestre principal de l'aula, tot fent la jornada completa i els cursos pertinents com la resta de mestres.

Considerem que la implementació de la nostra proposta és molt més viable i motivadora perquè els docents que no hagin tingut mai contacte amb centres de màxima complexitat podran fer-ho omplint aquesta casella i, podran veure la realitat d'aquestes escoles. Els mestres que facin suport rebran el salari en relació amb les hores de treball fetes i no serà necessari un cost econòmic addicional amb ampliació de la plantilla com el que proposa el programa Sensei. A més, els docents de suport podran aprendre i adquirir coneixements del docent amb el qual comparteixin la docència i es podran ajudar mútuament. Així doncs, els mestres que decideixin escollir aquesta casella estaran molt més motivats perquè tot i compartir docència amb un altre docent, el seu esforç serà reconegut i valorat.

En definitiva, pensem que la proposta que plantejem és molt més motivadora, més econòmica i ambdues part obtenen beneficis. No s'ha d'oblidar que l'objectiu principal d'aquesta proposta és aconseguir que els centres de màxima complexitat puguin aconseguir el màxim nombre de mestres o especialistes de suport que els hi siguin necessaris per poder compensar les desigualtats a les quals l'alumnat han de fer front.

5.2 Segona proposta de millora

D'altra banda, els centres de màxima complexitat poden aprofitar les dotacions econòmiques que reben per reforçar l'horari d'algunes persones que ja són als centres com el PMOE o el PROA +. El PMOE i el PROA +, són plans de millora educativa. Tenen com a objectiu millorar les condicions d'educabilitat, donar suport a l'alumnat amb necessitats per a l'aprenentatge i millorar el procés d'ensenyament-aprenentatge de les competències essencials (Pla de millora d'oportunitats educatives (PMOE - PROA+), s. f.). La segona millora que proposem és aprofitar el coneixement de persones que ja estan al centre i prioritzar en elles, per exemple els practicants que acullen els centres. Poden fer reforç de llengua catalana o matemàtiques al migdia o a les tardes, que és la dificultat més gran per l'alumnat d'aquests centres.

Poden utilitzar les dotacions econòmiques i treure profit del coneixement d'aquestes persones que tindran un cost més econòmic per les escoles i, també suposarà un aprenentatge extra per a ells, pel fet d'haver-se de preparar material i sessions de manera autònoma. És una proposta que considerem molt enriquidora per tot l'alumnat universitari, pel fet de poder estar en contacte amb l'alumnat de manera íntegra i no haver d'esperar a acabar la carrera per poder fer-ho.

5.3 Tercera proposta de millora

De la mateixa manera que parlem de reforços de llengua catalana i matemàtiques, proposem una tercera millora relacionada amb les mencions²² universitàries. La nostra millora consisteix a fer que les universitats estableixin convenis amb les escoles de màxima complexitat. Suggerim que aquests convenis siguin crèdits que l'alumnat universitari hagi d'assolir dins d'aquestes assignatures, com una part més. D'aquesta manera quan les escoles organitzin les extraescolars d'anglès, música o multiesports a l'inici de curs, puguin contractar els estudiants que estiguin cursant l'últim any de Primària o Infantil i s'hagin especialitzat en aquestes àrees.

És una proposta que, com la esmentada anteriorment, té beneficis per ambdós bàndols. Els centres no tenen un cost econòmic tan elevat a l'hora de contractar aquests estudiants, perquè utilitzen les dotacions econòmiques que reben a través del PMOE i el

²² Les mencions són itineraris destinats a proporcionar una formació especialitzada dintre una àrea del coneixement. Les mencions a la Universitat Rovira i Virgili són anglès, educació física, atenció a la diversitat, música i religió.

PROA+. I, els estudiants universitaris adquireixen experiència i aprenentatge en la pràctica. Considerem que, l'actual proposta i l'anterior són experiències que poden ser molt motivadores per l'alumnat i enriquidores.

Tant la proposta de millora 5.2 com la proposta 5.3, tenen com a objectiu principal pal·liar o suplir les desigualtats que viu l'alumnat en el seu entorn familiar i social, fent de l'escola un espai igualitari, just i segur. Per tant, el que proposem són mesures o activitats que serveixin per treballar o reorganitzar el temps de descans o temps lliure a les escoles perquè tot l'alumnat dels centres de màxima complexitat es pugui nodrir d'aquestes activitats gratuïtes, tant al migdia com a les tardes. Aquestes propostes són similars als projectes que plantegen des d'Educació 360, on busquen millorar i construir propostes que connectin espais i temps educatius (Crida Centres Educatius 360 – Educacio360, s. f.).

Considerem que fer activitats de lleure per a aquests alumnes és essencial i molt important per ampliar i enriquir el seu aprenentatge. Segons un article cercat, 1 de cada 4 infants de classe baixa no fa cap activitat d'enriquiment després de l'escola. A més, per als infants i joves més vulnerables, no fer activitats a l'estiu genera una pèrdua d'aprenentatge equivalent a 2 o 3 mesos d'escola (23 dades clau sobre educació per a aquest 2023 | Fundació Bofill, s.f.). És per aquest motiu que considerem essencial els convenis proposats entre les escoles i les universitats o beneficiar-se del coneixement de persones que ja estan al centre. Essencial per aprofitar al màxim les hores lliures i compensar les diferències en la seva vida fora de les escoles i, fer que la pèrdua d'aquest aprenentatge sigui el mínim i el menys significatiu.

5.4 Quarta proposta de millora

Per acabar, ens agradaria exposar una proposta de millorar lligada a l'adquisició de competències i habilitats rellevants. En aquest sentit, ens referim a crear diferents projectes on l'alumnat pugui desenvolupar habilitats bàsiques i necessàries, com cosir, adquirir la competència digital o relaxar-se, entre altres i, poder aplicar-les en la seva vida quotidiana. La major part de l'alumnat dels centres de màxima complexitat són d'origen estranger i, per tant, d'una altra cultura. L'objectiu de crear aquests projectes és que puguin desenvolupar habilitats i destreses que a casa o a fora de l'entorn escolar no es poden desenvolupar per falta de recursos, poca gestió en l'àmbit familiar per ser famílies molt nombroses o desestructurades o per la religió. En conseqüència, des de les escoles es podrien crear

diferents projectes anuals on tot l'alumnat pogués participar i seria una manera divertida i motivadora de fer front a les desigualtats fora dels centres escolars i, a més, l'alumnat podria créixer en experiència necessària en un futur.

Com apunten els projectes proposats per Escola Nova 21, tots els infants independentment de la seva situació familiar, ha de poder accedir a una educació de qualitat en una escola inclusiva. Per tant, l'escola podrà ser inclusiva i equitativa per a tot l'alumnat quan a més d'adquirir coneixements relacionats amb el currículum puguin ampliar el seu bagatge acadèmic nodrint-lo d'experiències per a la vida (Escola Nova 21 - Aliança per un sistema educatiu avançat, 2019).

6. CONCLUSIONS

Aquest estudi evidencia la necessitat d'un canvi en la quantitat i la manera en què els recursos econòmics i humans arriben als centres educatius que han de cobrir més necessitats. Hem pogut demostrar com les desigualtats dins de les aules escolars no han d'existir per poder oferir la màxima equitat a l'hora d'ensenyar a l'alumnat. Les desigualtats són externes als centres educatius i des d'aquests hem d'evitar que aquestes afectin l'alumnat per aconseguir una educació de qualitat, una educació enriquidora i capaç de suplir les mancances econòmiques i socials que es viuen fora dels centres escolars.

Personalment, considero que la intervenció ha estat un èxit perquè hem pogut donar resposta a tots els objectius i preguntes de recerca que ens vam plantejar en un inici a través d'una investigació abundant i costosa. De manera cronològica hem donat forma a cada un dels objectius plantejats per arribar a la part més important de la nostra investigació, que és aportar propostes que puguin millorar la falta de recursos i la vida dels centres educatius. Per poder assolir els objectius es van haver de seguir diferents fases. Vam haver de cercar la informació a la qual volíem donar resposta per poder passar a la comprovació a través de la pràctica. Durant la investigació teòrica vam comprovar que molts dels aspectes que ens havíem plantejat, no eren realment com pensaven i, en aquest moment, vam haver de donar una nova forma a la nostra recerca. El primer gran condicionant amb què ens vam trobar en començar la investigació va ser comprovar que l'ascensor social no era igual per a tots perquè depenia de la classe social d'origen (Celorrio et al., 2012; PISA, 2018). Aquest fet ens va canviar la forma de veure l'educació com un ascensor social perquè estava evidenciant que la meritocràcia ja no existia i ascendir era molt complicat.

Aquesta falta de meritocràcia i desigualtat dins el sistema educatiu ens va fer prendre una altra direcció en la investigació i voler plantejar-nos a qui afectava més aquesta injustícia. Indagant, vam veure que arran de la crisi del 2008 el govern va retallar molt les inversions en educació, complicant la capacitat d'uns determinats centres educatius, que necessiten molts recursos addicionals, per fer front al seu dia a dia i garantir una educació òptima. Educar consisteix a desenvolupar les facultats físiques, morals i intel·lectuals d'una persona i transmetre-li coneixements, actituds, valors o formes de cultura. Quan parlem d'educació parlem d'igualtat, quan parlem d'educació parlem de justícia, quan parlem d'educació parlem de llibertat, quan parlem d'educació parlem del conjunt de la societat. L'educació és la base en la trajectòria de la vida de les persones perquè és a la llar d'infants on comencem les

primeres relacions socials, és a la primària on adquirim els primers aprenentatges, és a la secundària i al batxillerat on comencem a definir-nos com a persones i és a la universitat o als centres de formació professional on acabem de formar-nos per convertir-nos en veritables ciutadans. Si la formació bàsica no es produeix o no es pot realitzar de manera rica i completa, no es formarà a les futures generacions de la societat de manera íntegra i exitosa. Vam identificar a través dels resultats de la investigació, que els centres de màxima complexitat havien estat els més castigats per aquesta reducció de recursos, ja que són centres on a més d'ensenyar continguts, també s'han de saber tractar de manera afectiva els problemes o dificultats amb els que arriba l'alumnat i poder contrarestar-ho. Amb una manca de recursos tan gran per poder fer front a la gran quantitat de necessitats, la situació dels centres es va tornar complicada perquè pocs recursos humans havien de fer front a moltes situacions provocant la pèrdua de molts talents.

Aquesta situació ens va portar a plantejar-nos dues qüestions importants que vam poder plasmar en els resultats. És l'ensenyament a l'alumnat dels centres de màxima complexitat una pèrdua de temps?, i, realment l'alumnat d'aquests centres tenen aspiracions de futur? Aquestes dues preguntes ens les vam plantejar per poder donar resposta al pensament que són nens i nenes sense ofici ni benefici. Els resultats van ser molt reveladors i gratificants perquè la major part de l'alumnat i les seves famílies aposta per tenir formació, ja que és l'única via que els pot proporcionar un bon futur i una vida de qualitat.

Com a mestres hem de poder educar per desenvolupar éssers humans plens, però queda evidenciat que sense recursos, aquesta formació plena no pot existir. Per tant, les conclusions del treball ens porten a plantejar i a reivindicar la necessitat de proporcionar millores dins del sistema educatiu, ja que com a base de la societat, és essencial un govern que aposti per un futur òptim per tots els seus futurs ciutadans.

D'altra banda, perquè la informació obtinguda hagués estat més acurada i millor fonamentada, ens hagués agradat que més centres haguessin col·laborat amb nosaltres tant en les entrevistes als equips directius com a través dels qüestionaris a l'alumnat. Ens hauria agradat poder posar-nos en contacte amb centres educatius d'altres comarques catalanes i fins i tot espanyoles per veure com fan funcionar els fons europeus i com els gestionen.

Com a crítica, ens hagués agradat una millor i major disponibilitat per part d'alguns centres, perquè independentment de la gran quantitat de feina que tenen en el seu dia a dia, la nostra investigació està orientada a donar visibilitat a la seva realitat i proposar millores.

Per concloure, la investigació ha demostrat la necessitat i urgència de garantir més suports addicionals als centres de màxima complexitat per poder fer front a les problemàtiques del dia a dia. Considerem que a partir de la implantació de les propostes de millora que hem exposat, molts centres podran millorar la seva situació. I, per molt que continuïn tenint situacions de vulnerabilitat i desigualtat, l'alumnat pugui tenir una educació plena i ben adquirida i, els docents i especialistes una satisfacció d'una feina feta.

El pitjor obstacle amb el qual es pot trobar un alumne que vol aprendre, és no poder aprendre.

7. BIBLIOGRAFIA

Ara.cat. (2016, 7 novembre). *Espanya és el segon estat de la UE que menys inverteix en educació*. https://www.ara.cat/societat/ue-educacio-espanya-inversio_1_1476899.html

Bécares, G. (2020, 26 octubre). *Desigualdad: ¿Por qué no funciona el ascensor social en España?* - *Ethic*. *Ethic*.

<https://ethic.es/2020/10/por-que-no-funciona-el-ascensor-social-en-espana/>

Calero, J. (2006). Barreres d'accés a l'educació espanyola. *FRC: revista de debat polític*, (13), 78-85.

Comença el programa pilot de residència docent Sensei. (s. f.). gencat.cat.

<https://web.gencat.cat/ca/actualitat/detall/Comenca-el-programa-pilot-de-residencia-docent-Sensei>

Crida Centres Educatius 360 – Educacio360. (s. f.). Educacio360.

<https://www.educacio360.cat/crida-centres-educatius-360/>

De La Barrera, N. G., & Laborda, X. R. (2007). *L'èxit escolar per a tothom*. Ediciones Octaedro. /

Dewey, J. (1995). *Democracia y educación: una introducción a la filosofía de la educación*. Ediciones Morata.

Escola Nova 21 - Aliança per un sistema educatiu avançat. (2019, 18 diciembre).

Escola Nova 21. <https://www.escolanova21.cat/>

Esping-Andersen, G. (2005), «Children in the Welfare State. A Social Investment Approach.» *DemoSoc Working Paper*, 2005-10.

Fran Grimaldo Moreno, F. G. M., López-Iñesta, E. L. I., & Universidad de València. (2021). Tipologia dels centres educatius segons el nivell de complexitat: Informes d'avaluació 26. *Consell Superior d'avaluació Del Sistema Educatiu*, 1.

<http://csda.gencat.cat/web/.content/home/arees-actuacio/publicacions/informes-avaluacio/26-informe.pdf>

Gabilondo, Á. (2010, 22 septiembre). *Casa de estudios, casa de todos*. El País.

https://elpais.com/sociedad/2010/09/22/actualidad/1285106401_850215.html

Hattie, J. (2011). *Visible Learning for Teachers: Maximizing Impact on Learning* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203181522>

Heckman, J. J. (2000). «Policies to foster human capital.» *Research in Economics*, vol. 54, pp. 3-56.

Informe PISA. (2018). Programa para la evaluación internacional de los estudiantes. <http://www.educacionyfp.gob.es/inee/evaluaciones-internacionales/pisa/pisa-2018.html#lel30deabrilde2020>

Informe sobre Desarrollo Humano 2021/2022 | IDH del PNUD. (s. f.). <https://report.hdr.undp.org/es/>

Juan, A. M., Molinero, R. R., & Torelló, J. L. O. (2017). Relació entre la despesa per estudiant i els resultats acadèmics. *Anuari de l'Educació de les Illes Balears*, (2017), 306-318.

Keener, J. P. 1993. “The Perron–Frobenius Theorem and the Ranking of Football Teams.” *SIAM Review* 35 (1): 80–93. <https://doi.org/10.1137/1035004>

La inversión por alumno del Ministerio de Educación en 2023 duplicará la de 2018. (2022, 20 noviembre). Ministerio de Educación y Formación Profesional. <https://www.educacionyfp.gob.es/prensa/actualidad/2022/11/20221123-pgecongreso.html>

Lauder, H., Brown, P., Dillabough, J. A., & Halsey, A. H. (Eds.) (2006). *Education, Globalization, and Social Change*. Oxford University Press.

Levin, H., Belfield, C., Muennig, P., & Rouse, C. (2006). *Los costes y beneficios de una educación excelente para todos los niños de Estados Unidos*. Nueva York: Teachers College.

LECXIT: Lectura para el éxito educativo | Fundacio Bofill. (s. f.). Fundacio Bofill. <https://fundaciobofill.cat/es/lecxit>

Marshall, G. (2005): “Absolute Mobility”, en *Dictionary of Sociology*. Oxford: Oxford University Press.

Martínez-Celorrío, X. (2017). Crisis y movilidad social: cómo reactivar el ascensor Social. *Repensar las políticas sociales: redistribución e inversión social*.

Martínez - Celorrío, X., & Marín Saldo, A. (2012). Educación y movilidad social en España. *Informe España*, 118-172.

Nussbaum, E.S. (2010). *Not for profit: Why democracy needs the humanities*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

PEW Research Center (2012). European Unity on the Rocks: Greeks and Germans at Polar Opposite Sites. Washington, Pew Global Attitudes Project.

Pla de millora d'oportunitats educatives (PMOE - PROA+). (s. f.). Departament d'Educació.
<https://educacio.gencat.cat/ca/departament/linies-estrategiques/pla-millora-opportunitats-educatives/>

Querol Puig, E. (2021); 'Nova classificació dels centres educatius segons la complexitat'; Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu, Departament d'Educació, Generalitat de Catalunya.

Relació entre la despesa per estudiant i els resultats acadèmics. *Anuari de l'Educació de les Illes Balears*, (2017), 306-318.

Suport intensiu escolarització inclusiva (SIEI). (s. f.). XTEC - Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya.

<https://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/diversitat-i-inclusio/mesures-i-suports/intensius/siei/>

Vicens, L. (2021, 16 junio). *Els centres que perden la complexitat mantindran docents extres*. Ara.cat.

https://www.ara.cat/societat/centres-perden-complexitat-mantindran-docents-extra_1_4021428.html

Woessmann, L. (2016). «The importance of school systems: Evidence from international differences in student achievement». *The Journal of Economic Perspectives*, 30 (3), 3-31.

23 dades claus sobre educació per a aquest 2023/ Fundació Bofill. (s. f.). Fundació Bofill. <https://fundaciobofill.cat/blog/23-dades-clau-sobre-educacio-2023>

8. ANNEXOS

8.1 Annex A

A continuació apareixen les preguntes que es van fer a la població nascuda entre 1970 i 1980 per conèixer l'origen de l'educació com a ascensor social.

L'educació com a ascensor social

Emplena el formulari amb les dades que se't demanen

Gènere *

- Home
- Dona
- Otra...

Any de naixement *

Texto de respuesta corta

A què es dedicava el pare del teu besavi patern? *

- Sector primari (agricultura, pesca, ramaderia i mineria).
- Sector secundari (treball a la fàbrica, metal·lúrgia, construcció, indústria química, enginyeria, elaboració ...)
- Sector terciari (serveis públics com sanitat, advocacia, assessoria, arquitectura, professionals informàtics, ...)
- Otra...

A què es dedicava la mare del teu besavi patern? *

- Sector primari (agricultura, pesca, ramaderia i mineria).
- Sector secundari (treball a la fàbrica, metal·lúrgia, construcció, indústria química, enginyeria, elaboració ...)
- Sector terciari (serveis públics com sanitat, advocacia, assessoria, arquitectura, professionals informàtics, ...)
- Otra...

A què es dedicava el pare de la teva besàvia paterna? *

- Sector primari (agricultura, pesca, ramaderia i mineria).
- Sector secundari (treball a la fàbrica, metal·lúrgia, construcció, indústria química, enginyeria, elaboració ...)
- Sector terciari (serveis públics com sanitat, advocacia, assessoria, arquitectura, professionals informàtics, ...)
- Otra...

...

A què es dedicava la mare de la teva besàvia paterna? *

- Sector primari (agricultura, pesca, ramaderia i mineria).
- Sector secundari (treball a la fàbrica, metal·lúrgia, construcció, indústria química, enginyeria, elaboració ...)
- Sector terciari (serveis públics com sanitat, advocacia, assessoria, arquitectura, professionals informàtics, ...)
- Otra...

A què es dedicava el pare del teu besavi matern? *

- Sector primari (agricultura, pesca, ramaderia i mineria).
- Sector secundari (treball a la fàbrica, metal·lúrgia, construcció, indústria química, enginyeria, elaboració ...)
- Sector terciari (serveis públics com sanitat, advocacia, assessoria, arquitectura, professionals informàtics, ...)
- Otra...

...

A què es dedicava la mare del teu besavi matern? *

- Sector primari (agricultura, pesca, ramaderia i mineria).
- Sector secundari (treball a la fàbrica, metal·lúrgia, construcció, indústria química, enginyeria, elaboració ...)
- Sector terciari (serveis públics com sanitat, advocacia, assessoria, arquitectura, professionals informàtics, ...)
- Otra...

A què es dedicava el pare de la teva besàvia materna? *

- Sector primari (agricultura, pesca, ramaderia i mineria).
- Sector secundari (treball a la fàbrica, metal·lúrgia, construcció, indústria química, enginyeria, elaboració ...
- Sector terciari (serveis públics com sanitat, advocacia, assessoria, arquitectura, professionals informàtics,...
- Otra...

A què es dedicava la mare de la teva besàvia materna? *

- Sector primari (agricultura, pesca, ramaderia i mineria).
- Sector secundari (treball a la fàbrica, metal·lúrgia, construcció, indústria química, enginyeria, elaboració ...
- Sector terciari (serveis públics com sanitat, advocacia, assessoria, arquitectura, professionals informàtics,...
- Otra...

⋮

Especifica la feina que desenvolupaven cadascun d'ells. *

Texto de respuesta larga

A què es dedicava el pare del teu avi patern? *

- Sector primari (agricultura, pesca, ramaderia i mineria).
- Sector secundari (treball a la fàbrica, metal·lúrgia, construcció, indústria química, enginyeria, elaboració ...
- Sector terciari (serveis públics com sanitat, advocacia, assessoria, arquitectura, professionals informàtics,...
- Otra...

A què es dedicava la mare del teu avi patern? *

- Sector primari (agricultura, pesca, ramaderia i mineria).
- Sector secundari (treball a la fàbrica, metal·lúrgia, construcció, indústria química, enginyeria, elaboració ...
- Sector terciari (serveis públics com sanitat, advocacia, assessoria, arquitectura, professionals informàtics,...
- Otra...

A què es dedicava el pare de la teva àvia paterna? *

- Sector primari (agricultura, pesca, ramaderia i mineria).
- Sector secundari (treball a la fàbrica, metal·lúrgia, construcció, indústria química, enginyeria, elaboració ...
- Sector terciari (serveis públics com sanitat, advocacia, assessoria, arquitectura, professionals informàtics,...
- Otra...

...

A què es dedicava la mare de la teva àvia paterna? *

- Sector primari (agricultura, pesca, ramaderia i mineria).
- Sector secundari (treball a la fàbrica, metal·lúrgia, construcció, indústria química, enginyeria, elaboració ...
- Sector terciari (serveis públics com sanitat, advocacia, assessoria, arquitectura, professionals informàtics,...
- Otra...

A què es dedicava el pare del teu avi matern? *

- Sector primari (agricultura, pesca, ramaderia i mineria).
- Sector secundari (treball a la fàbrica, metal·lúrgia, construcció, indústria química, enginyeria, elaboració ...
- Sector terciari (serveis públics com sanitat, advocacia, assessoria, arquitectura, professionals informàtics,...
- Otra...

...

A què es dedicava la mare del teu avi matern? *

- Sector primari (agricultura, pesca, ramaderia i mineria).
- Sector secundari (treball a la fàbrica, metal·lúrgia, construcció, indústria química, enginyeria, elaboració ...
- Sector terciari (serveis públics com sanitat, advocacia, assessoria, arquitectura, professionals informàtics,...
- Otra...

A què es dedicava el pare de la teva àvia materna? *

- Sector primari (agricultura, pesca, ramaderia i mineria).
- Sector secundari (treball a la fàbrica, metal·lúrgia, construcció, indústria química, enginyeria, elaboració ...
- Sector terciari (serveis públics com sanitat, advocacia, assessoria, arquitectura, professionals informàtics,...
- Otra...

⋮

A què es dedicava la mare de la teva àvia materna? *

- Sector primari (agricultura, pesca, ramaderia i mineria).
- Sector secundari (treball a la fàbrica, metal·lúrgia, construcció, indústria química, enginyeria, elaboració ...
- Sector terciari (serveis públics com sanitat, advocacia, assessoria, arquitectura, professionals informàtics,...
- Otra...

Especifica la feina que desenvolupaven cadascun d'ells. *

Texto de respuesta larga

A què es dedicava el teu avi patern? *

- Sector primari (agricultura, pesca, ramaderia i mineria).
- Sector secundari (treball a la fàbrica, metal·lúrgia, construcció, indústria química, enginyeria, elaboració ...
- Sector terciari (serveis públics com sanitat, advocacia, assessoria, arquitectura, professionals informàtics,...
- Otra...

⋮

A què es dedicava la teva àvia paterna? *

- Sector primari (agricultura, pesca, ramaderia i mineria).
- Sector secundari (treball a la fàbrica, metal·lúrgia, construcció, indústria química, enginyeria, elaboració ...
- Sector terciari (serveis públics com sanitat, advocacia, assessoria, arquitectura, professionals informàtics,...
- Otra...

A què es dedicava el teu avi matern? *

- Sector primari (agricultura, pesca, ramaderia i mineria).
- Sector secundari (treball a la fàbrica, metal·lúrgia, construcció, indústria química, enginyeria, elaboració ...
- Sector terciari (serveis públics com sanitat, advocacia, assessoria, arquitectura, professionals informàtics,...
- Otra...

...

A què es dedicava la teva àvia materna? *

- Sector primari (agricultura, pesca, ramaderia i mineria).
- Sector secundari (treball a la fàbrica, metal·lúrgia, construcció, indústria química, enginyeria, elaboració ...
- Sector terciari (serveis públics com sanitat, advocacia, assessoria, arquitectura, professionals informàtics,...
- Otra...

Especifica la feina que desenvolupaven cadascun d'ells. *

Texto de respuesta larga

Quins estudis té el teu pare? *

- Bàsics (el que avui seria la Primària i l'ESO).
- Batxillerat
- Formació professional
- Carrera Universitària
- Més
- Sense estudis
- Otra...

Especifica la feina que desenvolupa. *

Texto de respuesta corta

Quins estudis té la teva mare? *

- Bàsics (el que avui seria la Primària i l'ESO).
- Batxillerat
- Formació professional
- Carrera Universitària
- Més
- Sense estudis
- Otra...

Especifica la feina que desenvolupa. *

Texto de respuesta corta

Quins són els teus estudis? *

- ESO
- BAT
- Formació professional
- Carrera Universitària
- Més
- Sense estudis
- Otra...

⋮

En el cas que tinguis fills, quina edat té o tenen?

Texto de respuesta corta

Si en tens, tenen estudis?

- Sí
- No
- Otra...

⋮

Si la resposta és afirmativa, quins estudis té/tenen?

- ESO
- BAT
- Formació professional
- Carrera Universitària
- Més
- Sense estudis
- Otra...

Creus que és important tenir una bona formació? *

- Sí.
- No

⋮

Explica el perquè de la resposta anterior. *

Texto de respuesta larga

8.2 Annex B

A continuació apareixen les preguntes que es van fer a l'alumnat de 6è de Primària i 4t de l'ESO dels centres de màxima complexitat.

L'educació com a ascensor social

Emplena el formulari amb les dades que se't demanen

Gènere *

- Nen
- Nena
- Otra...

Lloc de naixement *

Texto de respuesta corta

A què es dedica el teu pare? *

Texto de respuesta corta

A què es dedica la teva mare? *

Texto de respuesta corta

T'agrada estudiar? *

- Sí
- No

Creus que és important estudiar? *

- Sí
- No
- Otra...

Explica el perquè. *

Texto de respuesta larga

⋮

Què vols ser de gran? *

Texto de respuesta larga

L'educació com a ascensor social

Emplena el formulari amb les dades que se't demanen

⋮

Gènere *

- Nen
- Nena
- Otra...

Lloc de naixement *

Texto de respuesta corta

Per què estudies? Pots marcar més d'una opció. *

- Els estudis em permetran tenir una vida i un futur millor.
- Per tenir accés a una bona feina.
- Per poder formar-me tot el necessari i arribar el més lluny possible a la vida.
- Estudio perquè m'obliguen no perquè jo vulgui.
- Estudiar no em servirà per a res.
- Otra...

T'agrada estudiar? *

- Sí
- No

En referència a la pregunta anterior, explica el perquè de la resposta que has triat. *

Texto de respuesta larga

Què faràs en acabar 4t de l'ESO? *

- Seguir estudiant
- Treballar
- Res
- Otra...

⋮

En referència a la pregunta anterior, explica el perquè de la resposta que has triat. *

Texto de respuesta larga

Quines són les teves aspiracions de futur? A què et vols dedicar? *

Texto de respuesta larga

Quina importància té per tu tenir bons estudis? Marca de l'1 al 10. *

L'1 és molt poc i el 10 és molt.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

⋮

Explica el perquè de la resposta marcada anteriorment. *

Texto de respuesta larga

8.3 Annex C

A continuació apareixen les preguntes que es van fer a les famílies de l'alumnat de 6è i 4t de l'ESO dels centres de màxima complexitat.

Ascensor social

Respon les següents preguntes

ANY de naixement. *

Texto de respuesta corta

⋮

Tipus d'estudis. *

- Cap
- Bàsics (Primària i ESO).
- Batxillerat
- Formació Professional
- Carrera Universitària
- Més
- Otra...

Consideres que és important que el teu fill o fills tinguin una bona formació? *

- Sí
- No

Justifica la resposta anterior. *

Texto de respuesta larga

Quina importància li dones a l'educació? Marca de l'1 al 10. *

L'1 és molt poc i el 10 és molt.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Consideres que es pot tenir una bona qualitat de vida sense estudis? *

- Sí, jo la tinc.
- Sí, encara que amb estudis podria ser millor.
- No, els estudis són necessaris perquè d'altra manera no es pot arribar enlloc.
- No, perquè avui en dia els estudis són necessaris per a tot.
- Otra...

...

Què és per tu tenir una bona qualitat de vida? Pot marcar més d'una opció. *

- Poder arribar a final de mes en una feina que no m'agrada.
- Poder viure amb el just i necessari sense cap mena de luxe en una feina que no m'agrada.
- Poder viure amb tranquil·litat i fent la feina que m'agrada.
- Poder viure amb tranquil·litat, que el meu fill/s tingui una bona educació i treballant del que m'agrada.
- Tenir estabilitat econòmica, una feina que m'agrada i que el meu fill/s tingui una bona educació per tenir ...
- Otra...

Per què el teu fill o fills van a l'escola? Per què estudia/en? Pot marcar més d'una opció.

- No va perquè jo vulgui sinó perquè és el que li toca fins a l'ESO.
- Per què és la seva obligació.
- Per què jo no vaig poder fer-ho i vull que el meu fill o filla tingui una vida millor que jo.
- Per poder tenir el millor futur possible.
- Per tenir opcions en un futur.
- Perquè ha de ser conscient que amb estudis es pot arribar més lluny que sense ells.
- Otra...